

Underdåniga Utlåtanden

afgifna

öfver det af

Komiterade för Skjutsväsendets ordnande

den 6 Mars 1877 afgifna

underdåniga betänkande och förslag.

STOCKHOLM, 1877.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 21 Maj 1875 gjort underdånig framställning om förändrade grunder för skjutsväsendets ordnande och Eders Kongl. Maj:t i anledning deraf förordnat särskilde Komiterade att utarbete och till Eders Kongl. Maj:t inkomma med betänkande och förslag till för-

fattning angående skjutsväsendets ordnande i riket samt Komiterade det nådiga uppdraget fullgjort, har Eders Kongl. Maj:t genom nådig remiss den 13 sistlidne April behagat anbefalla Kammar-Collegium att, efter det Eders Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande blifvit hörde öfver det af Komiterade afgifna betänkande och förslag, med deras yttranden och eget underdånigt utlåtande i ämnet före den 1 instundande Oktober till Eders Kongl. Maj:t inkomma.

Till åtlydnad af denna nådiga föreskrift har Collegium anmodat Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att inom den 1 sistlidne Augusti deras underdåniga yttranden afgifva, men då från åtskilliga län sådana yttranden icke till den föreskrifna tiden inkommit, har Collegium först efter derom aflåtna påminnelser fått nämnde yttranden emottaga, dock från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Nyköpings län icke förr än den 11 i denna månad.

Den korta tid, som sålunda tilldelats Collegium för behandling af detta vidlyftiga och på flera samhällsförhållanden djupt ingripande ärende, har icke medgifvit Collegium att ingå i någon närmare granskning af de flera tabeller och uträkningar Komiterade bifogat sitt underdåniga betänkande, hvilket Collegium ansett sig till en början böra i underdånighet anmäla.

Uti omförmälte betänkande hafva Komiterade redogjort dels för de upplysningar och uppgifter, Komiterade för utförande af sitt uppdrag funnit nödigt att från Eders Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande infordra; dels för innehållet af de utaf Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen afgifna underdåniga utlåtanden i anledning af Riksdagens förenämnda skrifvelse; dels för förhållandet med skjutsentreprenaderna inom hvarje län under år 1875 och för der befintliga, med tillämpning af Kongl. Kungörelsen den 14 December 1866 inrättade skjutsanstalter; dels för resultaten af de åtgärder för åvägabringande af skjutsentreprenader, som med anledning af Eders Kongl. Maj:ts den 12 April 1876, på Komiterades underdåniga framställning, meddelade föreskrift hlifvit vidtagna; dels för de inom de särskilda länen hittills vidtagna åtgärder i ändamål att åstadkomma ett utjemnande af skjutningsbestyret å dem, hvilka på grund af nu gällande stadganden äro pligtige att i detta besvär deltaga; dels för de grunder, efter hvilka skjutningsbesväret inom rikets städer utgöres eller kostnaden därför bestrides; dels för innehållet af de från Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Landstingen inkomna yttranden i fråga om skjutsens verkliga värde och beloppet af den entreprenadlega, som för de särskilda orterna ansetts böra fastställas; dels ock för de lagstiftningsåtgärder, som med afseende på skjutsentreprenaders åstadkommande inom landet tid efter annan blifvit vidtagna.

Komiterade öfvergå derpå först till grankning så väl af de i Riksdagens underdåniga skrifvelse framställda allmänna grunder till förändradt ordnande af skjutsväsendet, som ock af de angående utgörandet af skjuts för resandes fortskaffande nu gällande stadganden, och sedan i sammanhang dermed till framställande af de grunder, hvilka enligt Komiterades åsigt vid skjutsväsendets ordnande böra vinna tillämpning; hvarefter följer det af Komiterade uppgjorda förslag till stagda angående skjutsväsendet.

Komiterade hafva vidare afgifvit förslag ej mindre å beloppet af den skjutslega, som i de undantagsfall, då skjutsningen komme att af skjutslagen utgöras, må af de skjutsande tillgodonjutas, än äfven å den ersättning, som för begagnande af den skjutsandes åkdon m. m. bör erläggas, samt slutligen yttrat sig dels derom, i hvad mån lättnad i den på jorden hvilande skyldigheten att utgöra kungs- och krono skjuts må kunna beredas samt dels ock i fråga om bibehållande af den frihet från utgörande af skjutsskyldighet, som i större eller mindre mån finnes medgifven innehafvare af vissa medborgerliga befattningar, såsom Nämndemän, Fjerdingsmän och Kyrkovärdar i Skåne, för hvilka befattningars behöriga utöfvande skjutsskyldighetens fullgörande ansetts medföra hinder.

Beträffande först de allmänna grunderna för skjutsväsendets ordnande, så hafva Komiterade väl icke funnit något att erinra emot riktigheten af den utaf Riksdagen uppställda hufvudregel, att den resande skall för sitt fortskaffande erlägga verkliga värdet inom den ort, der han färdas, af den tjenstbarhet, som den skjutsande genom fortskaffandet honom lemnar, men dock ansett densamma icke kunna vinna en ovilkorlig tillämpning.

Såsom Komiterade anført är det af synnerlig vikt, att samfärdseln må kunna utan större hinder och svårigheter vidmakthållas, helst lättade kommunikationer äro ett nödvändigt vilkor för höjandet af näringsverksamheten inom landet, men om skjutslegan skulle bestämmas så hög, att den komme att motsvara fulla värdet af denna tjenstbarhet, skulle ett sådant förhållande onekligen utöfva en menlig inverkan på samfärdseln, hvars befrämjande deremot utgör en af statens angelägnaste omsorger. Bestämmandet af skjutsens rätta värde är dessutom förenadt med ganska betydliga svårigheter. Landstinget i Kopparbergs län och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande derstädes hafva sammanstämmande förklarat, att det vore nästan omöjligt att gifva ett för hela länet allmänt giltigt svar på denna fråga, och likaså hafva Landstinget och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Hallands län yttrat, att berörde värde icke med ens någorlunda tillförlitlighet kunde uppskattas; hvaremot Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesternorrlands län förmält, att skjutsens värde sär-

skildt i den del af Ramsele socken, som genomskures af den nyanlagda Ströms—Ramselevägen, måste beräknas ganska högt, enär vid anställda auktioner till inrättade på försök af entreprenad å gästgivaregårdarne vid nämnde väg det visat sig omöjligt att åstadkomma entreprenad till någon skälig lega, utan har samfärdseln å ifrågavarande väg måst fortgå med legobetingelser.

Skjutsens värde är i väsentlig mån beroende på vexlingarne inom näringslivet, väglagets beskaffenhet under olika årstider, större eller mindre tillgång på hästar i skjutsstationens närhet, den rådande trafiken, om den är jemn eller icke, samt större eller mindre svårighet och kostnad för de till skjuts afsedda hästarnes utfodring sommar- och vintertid, med flera andra omständigheter. Så t. ex. är skjutsens utgörande för jordbrukaren af högre värde under vårbruket, sådden och skördetiden, vid hvilka tillfällen han i allmänhet icke utan stor olägenhet kan undvara sina dragare, än under andra tider, då dragarne icke för jordbruket tagas i anspråk. Uti vissa län kunna en högt uppdrifven skogsafverkning och jernförädling det ena året eller någon del deraf uppjaga prisen å ökedagsverken, då deremot ett annat år eller årstid, när trävaru- och jernkonjunkturerna försämrats, prisen å dessa dagsverken nedgå till ett mera normalt förhållande. För utrönande af skjutsens värde måste äfven tagas i öfvervägande det pris, hvartill man på enskild väg kan betinga sig skjuts.

Ehuru således prisen å varuforsling och ökedagsverken icke torde utgöra någon fullt lämplig mätare af det värde, hvartill resandes fortskaffande med skjuts må kunna uppskattas, torde dock prisen å hästfoder och ökedagsverken lemna någon ledning för bedömande af denna fråga. Härvid torde då först kunna antagas, i likhet med hvad Landstinget i Vermlands län yttrat, att ungefärligen en half dag åtgår och förspilles för häst och körsven genom fortskaffande af den resande en mil — ett antagande, hvilket äfven delas af Landstinget i Vesterbottens län, som beräknat att med en häst 2 mils skjuts om dagen kunde utgöras.

Af bifogade sammandrag öfver medelprisen enligt 1872—1876 årens markegångstaxor å hafra, hö, öke- och dränge-dagsverken inhemtas, att medelpriset inom riket under sistförflutna fem åren varit å 1 kubikfot hafra 1 kr. 49 öre, å 1 centner hö 2 kr. 87 öre, å 1 ökedagsverke 4 kr. 32 öre och å 1 drängedagsverke 1 kr. 55 öre; att år 1874, då entreprenadlegan höjdes till 1 kr. 60 öre, medelpriset å 1 kubikfot hafra utgjort 1 kr. 67 öre, å 1 centner hö 3 kr. 71 öre, å 1 ökedagsverke 4 kr. 65 öre och å 1 drängedagsverke 1 kr. 66 öre; att år 1875 medelpriset varit å 1 kubikfot hafra 1 kr. 46 öre, å 1 centner hö 2 kr. 83 öre, 1 ökedagsverke 4 kr. 50 öre och 1 drängedagsverke 1 kr. 62 öre samt år

1876 å 1 kubikfot hafra 1 kr. 55 öre, 1 centner hö 3 kr. 50 öre, 1 ökedagsverke 4 kr. 43 öre och 1 drängedagsverke 1 kr. 61 öre. Häraffrångår, att markegångsprisen å nyssnämnde persedlar år 1876 fallit emot prisen år 1874, då entreprenadlegan höjdes, med 12 öre å 1 kubikfot hafra, 21 öre å 1 centner hö, 22 öre å 1 ökedagsverke och 5 öre å 1 drängedagsverke.

Af den utaf Komiterade upprättade tabell (sidan 114 i tryckta betänkandet) visar sig, att Landstingen i Södermanlands, Kronobergs, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs, Örebro och Gefleborgs län samt Calmar läns södra landsting föreslagit högsta skjutslegan till 1 kr. 60 öre och Landstinget i Vermlands län, beträffande Visnums, Ölme, Våse, Grums och Näs härad samt Carlstads tingslag, till 1 kr. 50 öre och i Vesterbottens län till endast 1 kr. 20 öre, samt att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i ofvannämnde län, med undantag af Calmar län, äfvensom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands, Hallands, Vesterbottens och Norrbottens län ansett denna lega jemväl böra bestämmas till 1 kr. 60 öre, hvarjemte Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län föreslagit legan i länets södra landstingsområde till 1 kr. 60 öre och på Öland till 1 kr. 40 öre samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vermlands län enahanda lega, som Landstinget föreslagit eller 1 kr. 50 öre för Visnums och öfriga ofvanuppräknade härad och tingslag; hvaremot den högsta lega, som blifvit föreslagen, varit af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Upsala, Malmöhus, Vermlands för Fernebo, Nyeds och Elfdals härad samt Fryksdals härads öfra tingslag, Kopparbergs och Jemtlands län med 2 kr.

För beräkning af de belopp, hvartill enligt Komiterades tanka entreprenadlegan inom de särskilda orterna högst må böra bestämmas, hafva Komiterade förmått sig hafva fäst afseende ej mindre å hvad vederbörande Landsting och Länsstyrelser härom yttrat, än äfven å förhållandena rörande postskjutslegobeloppen inom de särskilda länen år 1875. På grund här af hafva Komiterade ansett såsom maximilega böra antagas: inom Södermanlands, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Skaraborgs och Gotlands län 1 kr. 60 öre eller entreprenadlegans nuvarande belopp; inom Blekinge, Kronobergs, Jönköpings, Calmar och Östergötlands län 1 kr. 70 öre; inom Stockholms, Christianstads, Malmöhus, Hallands, Örebro, Vestmanlands och Upsala län 1 kr. 80 öre, inom Vermlands, Kopparbergs, Vesterbottens och Norrbottens län 2 kr. samt inom Jemtlands, Västernorrlands och Gefleborgs län 2 kr. 50 öre milen.

För att visa med hvilken varsamhet skjutslegan tid efter annan blifvit förhöjd utbeder sig Collegium i underdånighet få erinra, hurusom genom Kongl. Förordningen den 28 Juni 1809 legan för kungs- och gästgifvare-

skjutsen å landet från 8 till 12 sk. banko milen förhöjdes. Denna lega gällde under 10 år till den 18 Augusti 1819, då genom nådig Kungörelse Kongl. Maj:t med afseende på den under samma år inträffade svaga höfångst, förhöjde legan med 4 sk. banko å landet och i alla de städer, der densamma icke utginge till högre belopp än 16 sk. Någon förändring i legan har sedermera icke blifvit vidtagen förrän genom Kongl. Cirkulärbrevet den 2 Augusti 1844, enligt hvilket förhöjning i legan för entreprenadskjuts medgafs i stad till 28 och å landet till 24 sk. banko milen. Genom nådig Kungörelse den 4 Maj 1852 har Kongl. Maj:t, enär priserna å öke- och dränge-dagsverken, äfvensom å vissa födoämnen, under då sednast förflutna 30 år mer eller mindre stigit, och en till 16 sk. banko per häst för milen bestämd lega då mera icke kunde anses innefatta tillfylllestgörande vederlag för skjutsning under de årstider, då dels, i anseende till landets klimatiska förhållanden, farvägarne voro besvärligast, på samma gång som ångfartygstrafikens inställande eller aftagande hade till följd skjutsens starkare anlitan, dels ock allmogen, särdeles om våren vid minskad fodertillgång, hade största behof af de för landtbruket erforderliga hästarnes sparande, — funnit skäligt förordna, att legan för gästgifveri-, håll- och reservskjuts vid gästgifvaregårdar å landet, der skjutsentreprenad ej egde rum, skulle vartiden under Mars och April månader till och med den 15 Maj, samt på hösten under Oktober, November och December månader utgöras med 20 sk. banko milen för hvarje häst. Vidare förordnade Kongl. Maj:t uti nådig Kungörelse den 11 December 1857, att legan för gästgifveri-, håll- och reservskjuts, der den icke i följd af särskilda förhållanden vore eller blefve till högre belopp bestämd, skulle under alla tider af året utgöras vid gästgifvaregårdar, der skjutsningsbestyret icke vore stäldt på entreprenad, i stad med En Riksdaler och på landet med 80 öre riksmünt milen för hvarje häst; att på de ställen, der skjutsningen vore på entreprenad upplåten, legan skulle, så länge de upprättade entreprenadkontrakten forfore, utgöra i stad 1 R:dr 20 öre och på landet 1 R:dr; och att vid utrop å auktion för nya skjutsentreprenaders inrättande, sistnämnde belopp, 1 R:dr 20 öre i stad och 1 R:dr på landet skulle af entreprenör få uppbäras.

Genom nådig Kungörelse den 14 December 1866 har Kongl. Maj:t ytterligare stadgat, att å alla skjutsställen i riket, nämligen der, hvarest entreprenader ej vore inrättade, så snart omständigheterna det medgäffe, samt å de öfriga, der entreprenader redan funnes, i den mån derom ingångna kontrakt tilländaginge, borde, så vidt öfverenskommelse derom kunde träffas, genom vederbörande Konungens Befallningshafvandes försorg inrättas entreprenader med rättighet för entreprenör, att, der icke lägre anbud vid auktion gjordes, uppbära skjutslega af högst 1 R:dr 50 öre i

stad och 1 R:dr 20 öre på landet, samt att, om bidrag af skjutslaget betingades såsom villkor för entreprenads öfvertagande och någon del bland de skjutsskyldige icke skulle vilja med öfriga skjutslaget deruti deltaga, desse skjutsskyldige skulle sjelfva bestrida den dem åliggande skjutsning i vanlig tur och därför åtnjuta den i högstberörda nådiga Kungörelse den 11 December 1857 bestämda allmänna lega af 1 R:dr i stad och 80 öre på landet, hvaremot skillnaden mellan denna lega och det högre legobelopp, som vid skjutsstationen erlades, skulle för den af bemälda skjutsskyldige utgjorda skjuts tillfalla entreprenören; Och har derefter Eders Kongl. Maj:t, med bifall till Riksdagens derom gjorda underdåniga framställning, medelst nådig Kungörelse den 18 September 1874, bestämt det belopp, hvartill legan för entreprenadskjuts högst må uppgå, till 1 kr. 60 öre milen så väl för land som för stad.

Då nu i betraktande tages, att om skjutslegan fastställdes till skjutsens värde i förhållande till priset å ökedagswerke eller hvad för varuforsling i allmänhet betalas, skulle sannolikt i de orter, der detta värde uppgår till högre belopp, antingen icke någon person finnas benägen att åtaga sig skjutsningens bestridande genom entreprenad, af fruktan att den resande, med förbigående af skjutsanstalten, beredde sig fortkomst genom beting emot lägre betalning, särdeles under de tider af året, då hästarne icke af jordbruksarbeten toges i anspråk samt väglaget vore godt och skjutsen således med större lätthet kunde verkställas, eller ock att, om någon vore villig att öfvertaga skjutsningen, de entreprenadbidrag, som till förekommande af förluster på rörelsen betingades, komme att uppgå till ganska höga belopp.

Komiterade hafva ock fästat uppmärksamheten derpå, hurusom den inom vårt land hittills vunna erfarenhet ådagalagt, att de tid efter annan vidtagna förhöjningar i skjutslegan icke i allmänhet bidragit till framkallande af en lifligare täflan i fråga om skjutsentreprenaders öfvertagande; Och flera Länsstyrelser hafva jemväl vitsordat detta förhållande under anförande, att en stegring af legan föranledt dels till inställande af icke alldeles nödvändiga resor och dels till ett allmännare begagnande af egna eller genom beting anskaffade hästar, hvarigenom åter de entreprenörer, som förskaffat sig hästar till skjutsningens bestridande, men för desamma saknade tillräcklig sysselsättning, utan att likväl kunna använda dem för annat ändamål, enär de måste vara till hands, i händelse skjutsning ifrågakomme, tillskyndats förluster, så att missnöje med entreprenaden uppstått och förhindrat dess förnyande.

Då en hög skjutslega, på sätt Komiterade äfven erinrat, skulle medföra väsentligen ökade utgifter för såväl den enskilde som statsverket vid alla de mångfaldiga tillfällen, då ersättningar för resor i tjensteärenden

skola utgöras; då det icke kan vara lämpligt eller med Statens eget intresse förenligt, att skjutslegan bestämmes att allestädes utgå med belopp, som fullt motsvarar det värde, hvartill ifrågavarande tjänstbarhet må kunna inom de särskilda orterna uppskattas; då blott tre år förflutit sedan entreprenadlegan fastställdes till sitt nuvarande belopp och under denna korta tidrymd verkningarne af den förhöjda legan icke ännu allestädes kunnat visa sig; då Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i icke mindre än tolf län tillstyrkt bibehållande af den nu gällande entreprenadlegan, och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län föreslagit samma lega för länets södra landstingsområde, äfvensom en lägre lega för Öland samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vermlands län för Visnums m. fl. härad och Carlstads tingslag föreslagit legan till 1 kr. 50 öre; och då härtill kommer, att mycken svårighet och olägenhet skulle uppkomma för de myndigheter, hvilka hafva till åliggande att granska rese-räkningar i allmänna ärenden, om skjutslegan utginge med vexlande belopp, enär reseersättningarna till embets- och tjänstemän då icke kunde, såsom förhållandet nu är, med ett i allmänhet bestämdt visst belopp för milen utgöras, anser sig Collegium på dessa och öfriga här ofvan anförda skäl, böra underdånigst hemställa, att skjutslegans maximibelopp *i allmänhet* icke må, på sätt Komiterade föreslagit, bestämmas olika inom särskilda delar af riket, utan såsom allt hitintills egt rum utgöra enahanda belopp.

Någon allmän förhöjning af den så nyligen fastställda legan å entreprenadskjuts torde icke heller för närvarande af omständigheterna påkallas, enär sådan förhöjning otvifvelaktigt skulle medföra skadliga verkningar å trafiken inom landet, utan torde, om vid en eller annan skjutsstation vissa särskilda förhållanden skulle föranleda dylik förhöjning, det böra få bero på Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att sådant i underdånighet anmäla hos Eders Kongl. Maj:t, på hvars nådiga pröfning det då ankomme, om och till hvad belopp högre lega än den allmänt gällande borde medgifvas.

Ehuru skäl icke saknas till det antagande, att genom beredande af större lättnad i möjligheten af skjutsstationers förflyttning åstadkommandet af entreprenader skall i ökad mån befrämjas, lärer, med fästadt afseende å hvad erfarenheten hittills ådagalagt, den tidpunkt dock ännu vara aflägsen, då entreprenörer skola finnas villiga att endast mot den bestämda skjutslegan i någon större utsträckning ombesörja de resandes fortkomst; och Collegium delar derföre Riksdagens och Komiterades åsigt, att för entreprenaders allmännare åstadkommande särskilda tillskott fortfarande blifva behöfliga.

Vidkommande sättet för bestämmande af dessa tillskottsbelopp instämmer Collegium i Riksdagens och Komiterades åsigt, att den ersättning, som bör entreprenören tillkomma, skall i sammanhang med entreprenadauktionen utrönas.

Beträffande åter frågan om sättet för utgörande af entreprenadbidragen, så när den förändrade reglering af skjutsningsbesväret, som nu blifvit af Riksdagen ifrågasatt, icke afser att förvandla skjutsväsendet till en anstalt, hvars ordnande och vidmakthållande skulle på statens bekostnad uteslutande tillvägabringas, anser Collegium, i likhet med Komiterade, att bidragen till skjutsentreprenaderna, der sådana bidrag för vinnande af ändamålet erfordras, böra af Staten och länen gemensamt utgöras.

I frågan om den grund, som må böra bestämmas för Statens och länets eller landstingsområdets gemensamma deltagande i berörda bidrag, hafva Komiterade ansett, att intill belopp, som motsvarar hälften af den för län eller landstingsområde senast fastställda bevillning enligt 2 Art. Bevillningsstadgan, bidragen skola af Staten och länet eller landstingsområdet utgöras med lika andel af hvardera, hvilken andel alltså kommer att högst uppgå till ett emot $\frac{1}{4}$ af bevillningen svarande belopp; men att, der entreprenadbidragen sammanräknade uppgå till så betydliga belopp att de öfverstiga hälften af bevillningen enligt 2 Art. Bevillningsstadgan, hvilket förhållande för närvarande eger rum inom de fem norrländska samt Kopparbergs och Vermlands län, de öfverskjutande beloppen må på det sätt mellan Staten och länet fördelas att $\frac{2}{3}$ deraf erlägges af Staten och $\frac{1}{3}$ af länet.

Emot denna fördelningsgrund har Collegium icke funnit annat att erinra än att, då billigheten fordrar att all möjlig lindring beredes de län, som hafva vidsträckt areal, gles befolkning, mindre odlad jord och sakna jernvägar eller der sådana till ringa utsträckning förefinnas och hvarest skjutsningsbesväret är vida mer betungande än i andra län med högt taxeringsvärde, tät befolkning och rik tillgång på kommunikationsmedel, Collegium i underdånighet hemställer att, då summan af entreprenadbidragen öfverstiger $\frac{1}{2}$ af bevillningen enligt 2 Art. Bevillningsstadgan, de öfverskjutande beloppen må fördelas så, att $\frac{5}{6}$ deraf erlägges af Staten och $\frac{1}{6}$ af länet.

Hvad sedermera angår frågan om den grund, som lämpligen må böra stadgas för uttaxering af de afgifter, hvilka kunna erfordras för gäldande af de på länen belöpande andelar af entreprenadbidragen, hafva Komiterade väl funnit sig icke kunna förorda antagandet af den utaf Riksdagen härför angifna grund, eller att fördelningen borde ske i förhållande till den bevillning, som efter 2 Art. Bevillningsstadgan erlägges. En tillämpning af berörde debiteringsgrund skulle leda till högst betydliga ojemn-

heter i beskattningen för ifrågavarande ändamål, så att, på sätt af den å sidan 156 i tryckta betänkandet stående uträkning inhemtas, ej mindre de beskattningsföremål å landet, på hvilka hittills icke hvilat någon skyldighet att i skjutsningsbesväret eller utgifterna därför deltaga, än äfven städerna skulle i allmänhet komma att vidkännas betydligt högre afgifter och i flere län mångdubbelt större än jordbruksfastigheterna, såsom Komiterade närmare utvecklat.

I betraktande häraf och på i öfrigt anförda skäl hafva Komiterade föreslagit, att de från länen till skjutsentreprenaderna utgående afgifter skola utgöras med dubbelt större belopp för bevillningen af jordbruksfastighet än för bevillning af annan fastighet, frälseränta och hvarje annat beskattningsföremål, dock endast så länge den nu bestående skillnaden emellan jordbruksfastigheters och andra fastigheters bevillning eger rum.

Det är likväl med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att de samhällsklasser, hvilka hittills varit befriade från deltagande i skjutsningsbesväret, icke drabbas af för kännbara utgifter därför, på det att en så genomgripande förändring, som den förevarande, icke må hos dem föranleda ett berättigadt missnöje; och det kan med skäl ifrågasättas, huruvida den fördelningsgrund, Komiterade föreslagit, är fullt tillfredsställande för de från skjutsningsskyldigheten nu befriade beskattningsföremål.

Komiterade hafva jemväl erkänt, att, äfven med iakttagande af hvad Komiterade sålunda tillstyrkt, jordbruksfastigheterna, särdeles inom Kopparbergs och de Norrländska länen, komma att, i förhållande till andra beskattningsföremål å landet, intaga en måhända nog mycket gynnad ställning, på sätt den å sidan 158 i tryckta betänkandet intagna uträkning angifver; men då icke heller bort af Komiterade förbises, att bland jordbruksfastigheterna kommer att ingå äfven sådan jord, som enligt särskilda privilegier hittills varit från deltagande i skjutsskyldigheten befriad, samt antagligt torde vara att, vid en förestående omarbetning af nu gällande Bevillningsförordning, de i densamma stadgade grunder för taxeringens verkställande komma att undergå förändring, i syfte att jordbruksfastigheternas bevillningsbidrag må bringas i fullständigare öfverensstämmelse med den betydenhet inom de särskilda beskattningsföremålen, som dessa fastigheter i sjelfva verket ega, hafva Komiterade, med hänsigt härtill, funnit sig icke böra för jordbruksfastigheterna ifrågasätta något större deltagande i afgifterna till entreprenadbidragens gäldande, än hvad i sådant afseende ofvan blifvit föreslaget.

Med tillämpning af den utaf Komiterade sålunda föreslagna uttaxeringsgrund skulle vid nu varande förhållande emellan bevillningen å jordbruksfastighet och bevillning å annan fastighet, den förras bidrag till skjutsentreprenader komma att förhålla sig till annan fastighets enahanda

bidrag som 6 till 5; och hvad bidraget från andra beskattningsföremål eller inkomstbevillningen angår, blefve förhållandet otvifvelaktigt än gynnammare för jordbruksfastigheten, då man besinnar att inkomstbevillningen bestämmes efter helt andra grunder än bevillningen å fastighet.

Då Riksdagen tillförene hos Kongl. Maj:t gjort framställning om vidtagande af åtgärder för aflyftande eller lindring af ensamt på hemmanen hvilande besvär, dervid föreslagits att äfven andra skattskyldige skulle för framtiden taga del i dessa besvär utgörande, hade Riksdagen städse förklarat sig finna det vara af rättvisa påkalladt, att ett sådant deltagande »efter billiga grunder» reglerades med iakttagande af dels vissa undantag med afseende på tjenstemäns löner och pensioner samt några andra med dem jemförliga inkomstitlar, dels vissa modifikationer med afseende å inkomstbevillningen i allmänhet. Men i Riksdagens nu ifrågavarande skrifvelse förekommer icke något, som antyder denna billighet, utan anses afgifterna för skjutsväsendet böra till väsentligaste delen hvälfvas på derifrån hittills helt och hållet lagligen befriade beskattningsföremål.

Härvid torde heller icke böra lemnas oanmärkt, att, enligt 8 § i Adliga privilegierna den 16 Oktober 1723, säterier, ladugårdar, rå- och rörs samt insockne eller veckodagshemman äro befriade från skjutsning; och ehuru skyldigheten till deltagande i skjutsafgift för dessa egendomar icke lär kunna anses såsom en privilegii-fråga, sedan egandet af berörde slags egendomar icke numera är inskränkt till Adelsståndet, innefattar dock denna skyldighet en förändring af de med dylika hemmans natur förenade förmåner och rättigheter.

Jemlikt 7 § af Presterskapets privilegier den 16 Oktober 1723, äro »Biskops-, Preste-, Läsämästare- och Klockaregårdarne i städerna», äfvensom »Biskops-, Preste- samt Professorum och Lectorum præbende och embetsgårdar å landet jemte Kapellansgårdar, stommar och Klockare-bolderstädes» fritagna från skjutsfärder, såvida icke någon allmän trängande nöd är å färde. Genom nådigt bifall till Riksdagens och Komiterades ömförmälte förslag skulle således på annan väg en ändring företagas i dessa privilegierade gårdars skjutsningsfrihet, och det kan ifrågasättas om icke, innan sådan ändring vidtages, Allmänna kyrkomötet i frågan borde höras och dess samtycke inhemtas.

Likaså anser Collegium sig böra i underdånighet fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derpå, att, utom K. Lustslott, Kungs- och Kungsladugårdar samt här ofvan ömförmälte egendomar, följande egendomar i allmänhet äro befriade från skjutsningsbesvär, nämligen:

Boställen, enligt 3 § i Förenings- och Säkerhets-akten den 21 Februari 1789,

Lotshemman, jemlikt 2 § i Kongl. Förordningen den 17 September 1783,

Bergsfrälsehemman, enligt Kongl. Resolutionen den 23 September 1808 samt Akademie-, Domkyrko- och Hospitalshemman, jemlikt särskilda Författningar.

Enär, såsom Förberedande Skattejemkningskomitén i sitt underdåniga betänkande den 20 Oktober 1876 utredt, jordbruksfastigheterna äro i vissa län ganska ojemnt och lågt taxerade i förhållande till annan fastighet samt kapital och arbete, och att, oaktadt jordbruksnäringen under sednare åren i icke ringa grad utvecklats, taxeringsvärdet å jordbruksfastighet på landet år 1875 nedgått med 2,6 procent mot hvad förhållandet var år 1862, då nu gällande grunder för bevillningstaxeringen första gången tillämpades, under det värdet å annan fastighet ökats med 34,6 samt uppskattad inkomst af kapital och arbete med 79 procent, anser, vid sådant förhållande och då ingen säkerhet finnes för förverkligandet af det utaf Komiterade såsom förutsättning för deras förslag gjorda antagande, att vid en omarbetning af Bevillningsstadgan de i densamma bestämda grunder för taxeringens verkställande komma att undergå den af Komiterade omförmålde förändring, Collegium det vara betänkligt att, innan mera ändamålsenliga grunder för bevillningstaxeringen blifvit antagna och tillämpade, den af Komiterade föreslagna fördelningsgrund antages. Flera af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som ingått i en närmare granskning af omförmålte förslag, hafva delat samma åsigt, som Collegium nu uttalat, och funnit den ifrågakämda förändringen icke böra träda i verkställighet förr än mera rättvisa grunder för bevillningen af jordbruksfastighet kommit till stånd och vunnit tillämpning. Mot den grundsats, som Komiterade följt i fråga om formen för bestämmandet af den andel i entreprenadbidragen, som bör af Staten gäldas, kan Collegium icke undgå att anmärka det Landsting och Stadsfullmäktige i stad, hvilken ej tillhör Landsting, blifvit tillerkända en ganska obegränsad beskattningsrätt äfven i afseende å statsmedel. Väl är det sant, att Landstings och Stadsfullmäktiges beslut, hvarigenom entreprenadbidrag beviljats, böra, för att vinna bindande kraft, af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvas; men då inga grunder för en sådan pröfning blifvit i Komiterades förslag angifna och Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande icke har rätt att i densamma vidtaga någon ändring, utan besluten böra antingen oförändrade godkännas eller ock ogillas, på sätt i afseende å Landstings beslut i allmänhet finnes stadgadt, så torde för Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande det blifva förenadt med ganska mycken svårighet att kunna rätt bedöma förhållandet, och det antagande ligger nära till hands, att, såsom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus och Jemtlands län antydt, Landstingens och måhända äfven Stadsfullmäktiges beslut i de flesta fall komma att godkännas. Någon vidare pröfning af Eders Kongl. Maj:t

förutsättes icke, utan Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle endast åligga att för hvarje år hos Eders Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan om beloppet af statens andel i berörde entreprenadbidrag för att erhålla bemyndigande till beloppets utbetalande.

Ett sådant förfarande är dock fullkomligt stridande mot den grundsats, som eljest gäller för beviljande af statsmedel, i det högsta statsmakten derigenom blott komme att af statsverkets tillgångar utanordna medel, som lägre myndigheter förklarar böra utgå.

Då det såväl för länet som för Staten är af vikt, att entreprenadbidragen vid de särskilda skjutsstationerna icke oskäligt uppstegras, skulle till förekommande deraf vara lämpligt att, sedan alla enligt lag skjutskyldige hemman och således jemväl de, hvilka hittills, på grund af läge eller andra förhållanden, icke till skjutsning indelats, blifvit omreglerade till större distrikt, dessa nybildade skjutslag tillförbundnes att deltaga med en viss andel uti den till entreprenören utgående ersättning och återstoden utgöras af Staten och Landstinget till hälften hvardera. Genom en sådan anordning, hvarigenom den skjutsskyldiga jorden äfven komme, efter hvad billigheten fordrar, att i större mån bidraga i ersättningen till skjutsentreprenad än öfriga beskattningsföremål, kunde man förvänta, att de skjutsskyldige i orten skulle visa mera intresse för beredande af så billiga entreprenadanspråk, som stode att vinna, likasom derigenom lättare kunde förekommas sådana skenbara aftal emellan entreprenör och skjutslag, som stundom inträffat och hvilka omförmälas i Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen af den 18 Februari 1870, hvarmed åsyftats att på obehörigt sätt vinna högre andel af det utaf Riksdagen anvisade reservationsanslag; men en sådan anordning står i strid med de hufvudgrunder, Riksdagens underdåniga skrifvelse innefattar, och lär derför icke kunna vidtagas.

Om, oaktadt hvad ofvan blifvit i underdånighet erinradt emot den af Komiterade föreslagna taxeringsgrund för entreprenadbidragens gäldande, Eders Kongl. Maj:t likväl skulle i nåder finna Komiterades förslag i denna del böra bifallas, öfvergår Collegium nu till frågan om sättet för åvägabringande och förvaltning af de medel, som kunna erfordras för utgörandet af länens andelar i de bidrag, som böra skjutentreprenörerna tillgodokomma. I likhet med hvad Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Örebro län härom yttrat, anser Collegium, det Komiterade icke förebragt nöjaktiga skäl, hvarför användandet af den landstingen tillerkända beskattningsrätt icke kan i förevarande lika väl som i andra fall ega rum. Bestämmelsen i nådiga Kungörelsen den 26 Augusti 1873 angående införande af en allmän sjukvårdsafgift synes här icke vara tillämplig, enär nämnde afgift icke uttaxeras å bevilning efter 2 Art. i Bevilningsstadgan, utan är helt och hållet personlig och efter bestämmelse, som Lands-

tingen inom fastställd gräns ega årligen meddela, utgöres af hvar och en, som erlägger mantalspenningar, af qvinna med hälften af det belopp, som utgöres af man. Med ledning så väl af stadgandet i § 47 mom. 2 af Kongl. Förordningen om landsting den 21 Mars 1862, som den särskildt bestämda grund för fördelningen af entreprenadbidragen emellan jordbruksfastigheter och andra beskattningsföremål, böra Landstingen med lika lätthet som Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kunna uträkna det öretal, som behöfver å hvarje bevillningskrona för ändamålet uttagas; hvarföre Collegium underdånigst afstyrker ifrågavarande förslag.

Enär debiteringen, uppbörden och redovisningen af den s. k. skjutsafgiften, äfven om den sker i samma ordning, som nu för landstingsmedel är föreskrifven, komma att förorsaka länsstyrelserna och landstingstjenstemännen icke obetydlig tillökning af göromål, fordrar billigheten att samma provision må beräknas å skjutsafgiften som i 53 § af nämnda Förordningen om landsting medgifves å andra landstingsmedel intill dess ny lönereglering för landstaten kommit till stånd; och Collegium tillstyrker alltså i underdånighet att vederbörande tjenstemän må berättigas att sådan provision åtnjuta.

Bland de i Kongl. Gästgifvareordningen förekommande stadganden, hvilka väl icke hafva något egentligt samband med skjutsväsendet, hafva Komiterade fästat uppmärksamheten på föreskriften uti § 7 derom, att små buskar på ömse sidor om landsvägen från yttre kanten af diket till tre och, der ej dike är, till sex alnar böra borthuggas, på det vägarne så mycket snarare må upptorkas. Bibehållandet af omförmälte bestämmelse, anse Komiterade icke vara af behofvet påkalladt, helst anbefallandet af buskars undanrödjande, der de förhindra vägarnes upptorkande, synes falla inom området för de anordningar, kronobetjeningen må ega befogenhet att vid vägsynerna föreskrifva till befrämjande af vägarnes vidmakthållande i laggildt skick, och Komiterade hafva funnit sig icke af berörde mindre väsentliga bestämmelse vara förhindrade att föreslå upphäfvande af ifrågavarande § i Gästgifvareordningen.

Då, på sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Elfsborgs län anmärkt, upphäfvande af nämnde föreskrift otvifvelaktigt skulle åberopas såsom stöd för bestridandet af en sådan kronobetjeningens befogenhet, tillstyrker Collegium i underdånighet, att denna föreskrift må bibehållas.

Likaledes hafva Komiterade, hvad angår stadgandet i § 23 af Gästgifvareordningen om huru förhållas skall när resande eller vägfarande i städer eller på landet mötas, funnit föreskrifterna härom, derest sådane anses fortfarande vara nödvändiga, kunna för stad åvägabringas i enlighet med hvad Ordningsstadgan för Rikets städer innehåller angående meddelande af särskilda ordningsföreskrifter, samt för landet af Eders Kongl.

Maj:ts Befallningshafvande utfärdas; hvarföre Komiterade, som för öfrigt ansett omförmälte bestämmelser, såsom gällande icke blott för dem, hvilka resa med skjuts, utan för vägfärande i allmänhet, lämpligen icke böra i den nya författningen om skjutsväsendet intagas, funnit ifrågavarande bestämmelser jemväl kunna upphävas.

Då omförmälte föreskrifter, till förekommande af olycksfall och flera olägenheter för resande, äro af behofvet påkallade, anser Collegium desamma icke, såsom Komiterade tillstyrkt, böra upphävas, innan motsvarande bestämmelser blifvit i annan ordning utfärdade.

Sedan Collegium nu i korthet framställt de erinringar, som hos Collegium förekommit, emot de väsentligaste grunderna för ordnandet af skjutsväsendet, hvilka Komiterade angifvit, öfvergår Collegium till granskning af det utaf Komiterade afgifna förslag till stadga angående skjutsväsendet, dervid Collegium funnit följande vara att i underdånighet erinra.

§ 3.

Mom. 2. Då Komiterade i motiven till denna och nästföregående § anført, att den alla gästgifverier nu åliggande skyldigheten att herbergera och förpläga resande i allmänhet syntes böra qvarstå endast vid sådana gästgifvaregårdar, som äro belägna utmed de mera befarna vägarne eller vid de egentliga hufvudvägarne för rörelsen, anser Collegium sig böra underdånigst fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet derpå, att äfven vid andra allmänna vägar tillfälle icke helt och hållet lär böra saknas för resande att undfå herberge och förplägnung, derom bestämmelse altså af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande efter vederböran- des hörande torde böra meddelas.

Mom. 3. Efter orden: »ny skjutsanstalt» torde böra tilläggas orden: »på landet», emedan om köping förvandlas till stad eller eljest ny stad uppstår, skjutsanstalt der ovilkorligen lär böra finnas, äfven om entreprenad dervid icke skulle komma till stånd.

Då vid onläggning af gammal väg eller för förkortning af allt för långa skjutshåll, hvilka i vissa orter af de norra länen kunna uppgå till tre mil och deröfver, skjutsanstalt för samfärdselns underhållande oundgängligen tarfvas, men entreprenad der icke kan inrättas, torde det tillkomma Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att anslå visst lämpligt hemman till skjutsanstalt med erforderligt skjutslag emot bestämd ersättning af öfriga skjutsskyldiga i orten; och Collegium hemställer därför i underdånighet att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Eders Kongl.

Maj:ts Befallningshafvandes i Malmöhus län yttrande, ett tillägg till detta moment i berörde syftning må göras.

§§ 6 och 7.

Lika med hvad åtskilliga Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i underdånighet yttrat, finner Collegium, till förekommande af tvister och obehag, det vara nödvändigt att, såsom hittills varit stadgadt, taxa upprättas å allt, som gästgifvare och stationsföreståndare enligt dessa §§ äro skyldiga att resande tillhandahålla, och utfärdande af sådan icke vara beroende på förekommande klagomål öfver oskäligen betalning eller annan särskild framställning. Collegium tillstyrker således i underdånighet, att ifrågavarande §§ må i så måtto förändras, att betalning för herberge, förplägning och hästfoder skall utgå efter taxa, som af de i § 7 omförmälte myndigheter fastställas att lända till efterrättelse intill dess förändrade förhållanden kunna göra ändring deri nödig; och bör denna taxa, på sätt nyssnämnda § jemväl innehåller, vara genom gästgifvarens eller stationsföreståndarens försorg i gästrummet anslagen.

§ 8.

Mom. 2. Med afseende å hvad Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar och Östergötlands län vid detta mom. yttrat och då erfarenheten ådagalagt, att vin, som vanligen på gästgifverierna å landet tillhandahålles, är i mer eller mindre mån förfälskad spritdryck och ganska rusgifvande, anser Collegium i ordningens och nykterhetens intresse vara af vikt, att hvarken gästgifvarne eller stationsföreståndare i allmänhet må berättigas att försälja vin; och torde alltså ordet: »vin» från mom. uteslutas.

§ 9.

Mom. 1. Efter ordet: »åkdon» torde tilläggas orden: »samt, der så nödigt finnes, ridsadlar».

Mom. 2. Härvid hafva flera länsstyrelser framställt anmärkningar. Särskildt har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Malmöhus län erinrat, att de för hästars inställande meddelade tidsbestämmelser, synnerligen hvad anginge de mindre befarne vägarne, vore alldeles för långt tilltagna. Särdeles egen förekomme sammanställningen af resor i tjänst-ärenden och tiden för inställande af hästar vid skjutsanstalt, som förändres deraf, att skjuts vid sådana resor skall finnas att tillgå. Under den af Komiterade gjorda förutsättning att medelafståndet emellan gästgifvare-

gårdarne är $1\frac{1}{2}$ mil skulle, äfven i det fall att Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fastställt den kortaste i denna § medgifna tid för hästarnes inställelse eller 4 timmar, det för en tjänsteman, hvars dagsresa enligt resereglementet beräknas till 8 mil, icke blifva möjligt att tillryggalägga denna väglängd på mindre än 32 timmar, en resetid, som nämligen bör anses motsvara två dagar.

Då det är af vikt, att befordran af resande i allmänhet och isynnerhet af i tjänsteärenden stadde personer underlättas, men någon svårighet icke bör förefinnas för entreprenör å skjutsanstalt vid mera befarne vägar att, under den tid hästarne fodras på stall, genast vid anfordran inställa ett par hästar, såsom hittills vanligen föreskrifvits, äfvensom tiden för inställelse af ett visst antal öfriga erforderliga hästar torde böra inskränkas, läser ändring af bestämmelserna i detta moment vara af behovet påkallad. Komiterade hafva väl såsom skäl för de föreslagna bestämmelserna anført, att beställning af skjuts blifvit genom de nu mera betydligt utvidgade postkommunikationerna väsentligen underlättad; men härvid bör icke förbises att, såsom Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens län anmärkt, förbudssedlar väl kunna begagnas vid kustvägarne i Norrland, men icke så vid sidovägarne in åt landet, der postbefordran eger rum dels två gånger, dels en gång i veckan, dels ock hvarannan vecka; hvadan å nyssnämnde vägar endast i undantagsfall förbudssedelsbefordran genom postverket kan ifrågakomma. Dessutom kan en angelägen resa behöfva företagas så skyndsamt, att tiden icke medgifver att affida postgången för förbudssedelns fortskaffande.

Den resande bör jemväl vara berättigad att, om det för dygnet bestämda hästantalet utgått, erhålla skjuts innan ett nytt dygn inträder. I annat fall kunde någon gång inträffa att, sedan bestämda hästantalet utgått, en beställningssedel å skjuts samma dag i god tid ankomme, men den resande den dagen vägrades skjuts och blefve så länge uppehållen, att den skjuts, han å andra stationer beställt, blifvit hemförlofvad, hvarigenom den resande utan sitt förvållande skulle nödgas vidkännas ganska dryg ersättning i väntningspenningar och ändamålet med resan ofta förfelas.

Med afseende å hvad ofvan blifvit anfördt, hemställer Collegium underdånigst, att detta mom. må sålunda förändras, att för skjutsanstalter vid mera befarne vägar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger bestämma att från den 1 November till den 1 Maj 2 hästar genast vid anfordran, men under andra årstider 2 hästar inom $\frac{1}{2}$ timma, samt under hela året vidare högst 2 hästar inom en timma och ytterligare högst två hästar inom en och en half timma samt öfriga hästar, som erfordras, inom tre timmar likaledes efter anfordran skola tillhandahållas; och vid

mindre befarne vägar högst två hästar inom en half timma och ytterligare högst två hästar inom $1\frac{1}{2}$ timma samt öfriga erforderliga hästar inom tre timmar efter anfordran.

Vid skjutsanstalt, der antalet resande är ringa och som hufvudsakligen är afsedd för skjuts vid resor i tjänsteärenden, bör vara att tillgå en häst inom $\frac{1}{2}$ timma, ytterligare högst två hästar inom två timmar och derutöfver erforderliga hästar inom fyra timmar efter anfordran.

Till vederbörandes kännedom torde i detta mom. äfven böra intagas, att skjutsdygnet, i enlighet med hvad i allmänhet lär vara förhållandet, räknas från kl. 6 e. m. det ena dygnet till samma tid det andra.

§ 10.

Hvad angår den tid af året, vid hvilken aftalen med entreprenörerne skulle börja att tillämpas, hafva Komiterade, i öfverensstämmelse med hvad af den förra Komitén för skjutsväsendets ordnande föreslogs, ansett kontraktstiden lämpligen böra beräknas från och med den 1 November det år, då auktionerna egt rum, eller genast efter det tjenstehjons flyttning från och till tjenst försiggått.

Häremot hafva Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Upsala, Vesterbottens och Norrbottens län anmärkt, att då Landstingen, på hvilkas pröfning det beror, om de betingade entreprenadbidragen må beviljas, i de flesta län icke sammanträda förr än i sednare hälften af September månad och Landstingens beslut sedermera skola af Länsstyrelserna pröfvas, kan något kontrakt med entreprenör icke afslutas, åtminstone i de aflägsnare delarne af de norrländska länen, förr än i medlet af Oktober. Först då kan entreprenören vidtaga erforderliga åtgärder för anskaffande af de för skjutsens öfvertagande nödiga hästar, åkdon och skjutsdrängar, men det torde vara klart att under en så kort tid, som omkring två veckor, sådant icke låter sig verkställas. Collegium anser derföre, i likhet med Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i sistnämnde två län, att entreprenadtiden bör räknas från och med den 1 Januari, hvarigenom ock vinnes mera reda och enkelhet i räkenskaper för entreprenadbidragen.

§ 11.

Den här omförmälte borgen torde jemväl böra innefatta ansvarighet, för den händelse entreprenören under den bestämda tiden aflider.

§ 12.

Mom. 1. Till detta mom. torde, på sätt Landshöfdingeembetet i Vermlands län föreslagit, böra fogas det tillägg, att entreprenör skall underkasta sig den förändring i skjutsningsskyldigheten, som kan blifva nödvändig om angränsande skjutsstation flyttas, indrages eller ny skjutsanstalt tillkommer.

Mom. 2. Då i de större fögderierna Kronofogden möjligen icke skulle medhinna att förrätta alla auktionerna bör Länsman kunna dertill förordnas.

I händelse att Eders Kongl. Maj:t behagar i nåder gilla hvad Collegium vid § 10 i underdånighet yttrat om den tid, hvarifrån entreprenadperioden bör räknas, torde orden: »*så tidigt det år*» utbytas med orden: »*så tidigt året näst före det*».

§ 14.

Mom. 1. Till förekommande af missförstånd torde ordet: »*någotdera*» ändras till: »*det eller de lägsta*».

§ 15.

Mom. 2. Ordet »*Om*» torde böra utbytas mot ordet: »*Af*».

§ 18.

Då enligt Komiterades förslag det beror på Landstingets pröfning, om de betingade entreprenadbidragen må beviljas eller icke eller ock till beloppet nedsättas, samt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillkommer att hvarje sådant beslut af landsting antingen oförändradt godkänna eller ogilla, så framgår häraf, att skjutslaget icke kan utöfva något verksamt inflytande på utgången af frågan, huruvida skjutslaget skall befrias från skyldigheten att utgöra skjuts in natura och den samma på entreprenad öfvertagas. Man kan tänka sig, att Landstinget förkastar ett entreprenad-anbud, som i sjelfva verket icke är öfverdrifvet, och skjutslaget måste då icke blott fullgöra skjutsningen, utan ock bidraga till entreprenadavgifterna för länet och följaktligen till aflyftande från andra skjutslag af en tunga, som för skjutslaget sjelft är den mest tryckande. Under sådant förhållande anser Collegium, i likhet med hvad några Länstyrelser och särskildt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län yttrat, det vara med rättvisa och billighet förenligt, att, derest stad eller skjutslag på lan-

det varder nödsakadt att sjelf uppehålla skjutsbestyret, de skola, på sätt efter 60 § i öfvergångsstadgandet för visst fall blifvit föreskrifvet, vara befriade från skjutsavgifternas erläggande under den tid, då stad eller skjutslag på landet måste af den uti 18 § angifna anledning skjutsskyldigheten fullgöra. Då stadens och skjutslagets bevillningsbelopp utan någon anmärkningsvärd svårighet kan utrönas, bör ett sådant undantag vid debiteringen af skjutsavgiften icke föranleda någon oreda.

§ 20.

Då i denna § endast omtalas kronofogdens åligganden och stadgandet derigenom komme att endast afse landet, men motsvarande föreskrift för stad saknas, torde orden: *»kronofogden i orten»* ändras till: *»vederbörande kronofogde å landet eller magistrat i stad»*.

§ 22.

Mom. 1. Under åberopande af hvad ofvan blifvit yttradt rörande entreprenadbidragens fördelning, torde orden: *»två tredjedelar af staten och en tredjedel af länet»* ändras till: *»fem sjettedelar af staten och en sjettedel af länet»*.

§ 23.

Mom. 1. Derest Eders Kongl. Maj:t tackes i nåder gilla den åsigt Collegium här ofvan uttalat derom, att det bör tillkomma Landstingen och icke Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att uträkna och bestämma det öretal, som behöfver å hvarje bevillningskrona i skjutsavgift uttagas, hemställer Collegium i underdånighet att orden: *»har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande»* ändras till: *»har Landstinget»* och att orden: *»låta verkställa uträkning å»* ändras till: *»bestämma»*.

Mom. 2. Efter ordet: *»utgång»* tillägges *»utanordna och»*, äfvensom ordet: *»utanordna»* utbytes emot: *»utbetalat»*.

§ 28.

Om Eders Kongl. Maj:t behagar i nåder godkänna hvad Collegium vid granskning af § 8 yttrat derom att vin, såsom föranledande missbruk, icke i allmänhet må vid gästgifveri eller skjutsstation försälgas, torde i denna § orden: *»vin och»* uteslutas.

Enär det icke är lämpligt att, i de fall skjutsningen vid gästgifveri å landet blifvit af annan person än gästgifvaren öfvertagen samt, utan att

gästgifverihållningen dermed förenats, till den af entreprenören erbjudna lägenhet förflyttad, hvilken lägenhet måste vara befintlig i gästgifveriets närhet, både gästgifvaren och entreprenören samtidigt skola vara berättigade till utskänkning af maldrycker, hemställer Collegium att sista punkten i denna § må utgå.

§ 30.

Efter orden: *»öfverenskommelsen omfattar»* torde böra tilläggas: *»och aftalet fullgöres»*.

§ 33.

I den händelse gästgifveri eller skjutsstation flyttas från sin förra plats till föreståndarens bostad, lärar, på sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län erinrat, vara nödigt att bibehålla det gamla namnet, som är det enda hvilket igenfinnes i reskartor och andra för resande från främmande orter i allmänhet tillgängliga, tryckta anvisningar. Med anledning häraf torde ett nytt moment tilläggas denna § af följande lydelse:

»Har skjutsanstalt på landet flyttats från förra stället till ett annat och detta har annat namn, skall taflan innehålla så väl anstaltens förra namn som namnet å det ställe, dit skjutsombytet förflyttats».

§ 37.

Med afseende å hvad Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar, Gotlands, Malmöhus och Vesternorrlands län emot bestämmelserna i denna § erinrat, torde efter ordet: *»åtkdon»* å tredje raden tilläggas orden: *»med eller utan suflett»*, och i stället för orden: *»halftäckt vagn»* å fjärde raden införas orden: *»hel eller halftäckt vagn»* samt framför ordet: *»hel-täckt»* införas ordet: *»störren»*.

§ 39.

På sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län föreslagit, hemställer Collegium i underdånighet att efter ordet: *»hemvist»* å femte raden tilläggas orden: *»eller annat hemtningsställe»*, äfvensom att å sjette och sjunde raden orden: *»till den resandes hemvist»* utbytas mot ordet: *»dit»*.

§ 42.

Enär ett tillfälligt dåligt väglag lika mycket som under andra förhållanden en backig eller eljest tungkörd väg bör inverka på en resandes skyndsamma fortskaffande, måste det vara ganska svårt och nästan omöjligt att kunna med billighet meddela en för alla tider och alla förhållanden gällande undantagsbestämmelse om kortare körningstid än den i denna § i allmänhet bestämda; och då behovet af den föreslagna undantagsbestämmelsen, vare sig till den resandes eller den skjutsandes förman, icke förefinnes mera hädanefter än hitintills, synnerligast som erfarenheten tillfyllest ådagalagt, att, der ogynsamma omständigheter icke förekomma, den resande utan anmärkning från den skjutsandes sida merendels fortskaffas en mil på $1\frac{1}{4}$ timma, föranlåter Collegium i underdånighet hemställa att orden: *»ankommande likväl på Kongl. Befallningshafvande att, der afståndet emellan två skjutanstalter icke öfverstiger en och en half mil samt förhållandena icke i öfrigt påkalla tillämpning af den i allmänhet stadgade längre körningstiden, deruti medgifva inskränkning till $1\frac{1}{4}$ timma på milen»*, må från § uteslutas.

§ 45.

Emot föreskriften i denna §, att den resande skall åligga att, innan färden anträdas, erlægga belöpande lega för resan intill det ställe, dit skjutsen skall utgöras, hafva grundade anmärkningar blifvit framställda af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar, Göteborgs och Bohus, Elfsborgs, Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

Då skyldighet att betala en tjänstbarhet eller vara icke kan anses inträda förr än tjänstbarheten ordentligen blifvit fullgjord eller varan levererad, kan det, med hänsyn jemväl å sådane fall, som i 43 § 1 mom. omförmälas, icke vara lämpligt att stadga skyldighet för den resande att före skjutsens begagnande förskottsvis erlægga den belöpande skjutslegan; och Collegium tillstyrker alltså underdånigst att ofvannämnde skyldighet må från denna § uteslutas, helst resande icke kan vid nästa skjutsombyte vinna vidare befordran med skjuts förr än han erlagt legan för den verkställda skjutsningen.

§ 48.

Mom. 1. Enär det är af synnerlig vigt för den resande, som beställt skjuts, att någon kontroll finnes derpå, att beställningssedel i rätt tid till skjutsstation framkommit, anser Collegium, lika med Eders Kongl. Maj:ts

Befallningshafvande i Calmar län, att i detta moment bör införas föreskrift för gästgivare och stationsföreståndare att i dagboken genast anteckna tiden, då aflemnad beställningssedel ankommit.

§ 50.

Mom. 1. Orden: »för hvarje» torde böra ändras till orden: »före hvarje».

Mom. 2. Derest Eders Kongl. Maj:t i nåder gillar hvad Collegium vid § 42 i underdånighet yttrat emot den deri föreslagna inskränkning af körningstiden, torde orden: »den körningstid som bör iakttagas» kunna utur momentet utgå.

§ 56.

Då, enligt hvad i § 49 stadgas, gästgivare och stationsföreståndare skola för de resandes betjenande till sitt biträde hafva en hållkarl, der icke med afseende å de resandes ringare antal Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner ett sådant biträde kunna undvaras, och hållkarlen, i synnerhet under gästgivarens eller stationsföreståndarens frånvaro, bör dennes ställe företräda, torde efter ordet: »entreprenör» i denna § tilläggas ordet: »hållkarl».

§ 60.

Hvad i denna § stadgas derom att Kongl. Gästgifvareordningen af den 12 December 1734 skall upphöra att vara gällande, torde, i händelse Eders Kongl. Maj:t gillar Collegii åsigt derom, att de i 7 och 23 §§ Gästgifvare-Ordningen intagna och här ofvan omförmälda stadganden böra fortfarande ega gällande kraft, denna § erhålla en i öfverensstämmelse dermed förändrad lydelse.

Uti det härefter förekommande öfvergångsstadgande lärer, i den händelse Eders Kongl. Maj:t behagar godkänna hvad Collegium hemställt vid § 10 rörande entreprenadtidens beräkning från kalenderår, orden: »*intill den 1 November*» böra ändras till orden: »*intill den 1 Januari*»; och torde ifrågavarande stadgande, på sätt Collegium vid § 18 i underdånighet föreslagit, äfven få tillämpas på stad och skjutslag på landet, som nödgas sjelfva uppehålla skjutsbestyret in natura, emedan entreprenad ej kommit till stånd.

Vidare hafva Komiterade, enär, för den händelse skjutsväsendet skulle blifva ordnad i öfverensstämmelse med af Komiterade framställda förslag, skjutsningen i vissa undantagsfall kunde komma att af skjutslagen utgöras, ansett sig jemväl böra afgifva yttrande angående beloppet af den lega, som i sådana fall må af de skjutsande tillgodonjutas; och hafva Komiterade för ifrågavarande fall föreslagit, att legan måtte förklaras skola erläggas med 70 procent af den för orten, inom hvilken skjutsanstalten är belägen, fastställda maximi-entreprenadlega, dock så att, der vid legans uträknande beloppet icke skulle utgöra jemnt tiotal öre, legobeloppet ut-sättes till närmaste tiotal derutöfver.

Om emedlertid, såsom Collegium på ofvan anförda skäl vågat i underdånighet hemställa, maximi-entreprenadlegan i allmänhet kommer att bestämmas till enahanda belopp och den nu gällande entreprenadlegan, åtminstone för den närmaste framtiden, bibehålles, finner Collegium det vara lämpligt att legan för de fall, hvilka nu äro i fråga, bestämmes att utgå med 75 procent af maximi-entreprenadlegan eller 1 krona 20 öre milen för hvarje häst.

På sätt Komiterades förslag innehåller, skulle entreprenör, som efter skjutsväsendets omreglering varder antagen, ega skyldighet att tillhandahålla åkdon med jernfjedrar, stoppad dyna och fotsack af läder, och Komiterade hafva, för den händelse en sådan bestämmelse meddelas, föreslagit afgifter för begagnandet af entreprenörens åkdon m. m.; men då bland afgiftsbestämmelserna äfven förekommer hjulåkdon med dyna, men utan fjedersäte och fotsack, två- eller enspändt, och sådana åkdon endast komme att användas vid skjutsstationer, der skjutsningen icke är ställd på entreprenad, torde den nu anmärkta afgiftsbestämmelsen för berörde åkdon böra intagas efter orden: »*enahanda lega*».

Skulle de föreslagna grunderna för skjutsväsendets ordnande blifva af Eders Kongl. Maj:ts hufvudsakligen godkända, komme sannolikt deraf under de närmast derpå följande åren att uppstå flyttningar af skjutsanstalter och många förändringar af gästgifverier till skjutsstationer, på sätt Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Calmar län erinrat. Dylika omregleringar böra väl genom länskungörelserna offentliggöras och varda antagligen efter hand åtminstone delvis utmärkta i resehandböcker, resekartor med flera hjälpredor för resande, men dels hafva länskungörelserna ringa spridning utom länet och dels äro resekartor och dylika arbeten ej alltid utmärkta genom erforderlig noggrannhet. Collegium anser sig därför, lika med Eders Kongl. Maj:ts bemälda Befallningshafvande, böra framhålla behovet deraf, att genom offentlig åtgärd, tid efter annan från trycket utgäfvdes förteckningar öfver alla skjutsanstalter, med utsättande af skjutshållen och deras väglängd, anstalternas art af gästgifverier eller

skjutsstationer m. m., hvarvid för undvikande af oreda lämpligt vore, att de nuvarande gästgifvaregårdarnes namn, såsom jemförelsevis mera kända, blefve bibehållna blott med hänvisning till namnet å det ställe, der anstalten, om den blifvit flyttad, vore belägen.

Vidare hafva Komiterade funnit sig tillhöra att jemväl taga under öfvervägande, i hvad mån lättnad i den på jorden hvilande skyldigheten att utgöra kungs- och kronoskjuts må kunna beredas samt derom afgifva yttrande.

Beträffande alltså först kungsskjutsen; så enär, på sätt Komiterade yttrat, i följd af de under sednare tiden utförda jernvägsanläggningar inom riket, användandet af kungsskjuts hädanefters endast undantagsvis tordé kunna ifrågakomma, hvilket ännu mera blifver förhållandet efter fullbordandet af de under arbete varande jernvägsanläggningar, anser sig Collegium, i likhet med Komiterade, ega anledning till Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning öfverlemna, huruvida och i hvilken utsträckning det på jorden hvilande kungsskjutsbesvär må kunna eftergifvas.

Hvad derefter angår kronoskjutsen; så hafva Komiterade väl funnit det icke vara möjligt att helt och hållet eftergifva denna skjutsskyldighet, men deremot ansett utkräfvandet af densamma böra inskränkas till de fall, då utgörandet deraf oundgängligen erfordras, samt att således de för truppers och kronopersedlars fortskaffande behöfliga transportmedlen i regeln böra, der jernvägs- eller sjölägenhet icke finnes att tillgå, anskaffas medelst beting, hvarom aftal borde genom vederbörande, efter föregången entreprenadauktion, uppgöras och, när så lämpligen ske kunde, för viss bestämd tid afslutas, dock att, der oaktadt erforderliga åtgärder för åvägabringande af uppgörelse om betingsskjuts behörigen vidtagits, sådan uppgörelse likväl icke kunnat åstadkommas och uppskof med transportens verkställande icke heller kunde ega rum, för sådant fall, likasom i den händelse statens säkerhet eller upprätthållande af allmän ordning skulle påkalla truppers fortskaffande med sådan skyndsamhet, att utväg till anlitande af annat transportmedel ej förefunnes, kronoskjuts finge fortfarande uppbudas.

Uti hvad Komiterade sålunda yttrat instämmer Collegium, dock, der fortskaffandet sker genom beting, under förutsättning att sådant kan för skäligt pris och på ett betryggande sätt åstadkommas.

Hvad sedermera angår de öfriga transporter, för hvilkas verkställande kronoskjuts äfven får användas, lärers, såsom Komiterade antagit, hinder nu mera icke möta för landsboksräkenskapers och stämpelpappers fort-

skaffande genom postverkets försorg; och Collegium biträder äfven Komiterades åsigt, att inom de orter, der bergseffekter samt ek- eller annat skeppsvirke skola forslas för kronans räkning, så beskaffade transporter kunna medelst beting verkställas, likväl under vilkor att dessa transporter derigenom icke komma att för statsverket medföra alltför dryga kostnader i förhållande till deras besörjande genom kronoskjuts.

Beträffande den ersättning, som för utgörande af kungs- eller kronoskjuts må skäligen böra den skjutsande tillkomma; så enär genom Kongl. Kungörelsen den 11 December 1857 legan för denna skjuts blifvit bestämd till 80 öre milen för hvarje häst och sedermera genom Kongl. Kungörelsen den 9 December 1871 förhöjd till 1 kr. 20 öre milen samt fullgörandet af sådan skjuts hittills icke ansetts böra berättiga till erhållande af samma legobelopp, som för entreprenadskjuts blifvit bestämd, kan Collegium icke dela Komiterades åsigt derom att legan för ifrågasvarande skjuts bör motsvara maximibeloppet af entreprenadlegan. Då i betraktande derjemte tages, att denna skjuts innefattar en tjänstbarhet, som mera omedelbart utgöres för statens fördel och behof, än den vanliga befordringen af resande, och att den i allmänhet, särdeles kungsskjutsen, sällan förekommer och i den mån jernvägsanläggningarne utvidgas och andra fortskaffningsmedel jemväl derföre begagnas, i vida mindre grad än hittills kommer att anlitas, och enär tiden för utgörandet tillkännagifves på förhand, så att de skjutsningssskyldige icke behöfva i afvaktan derå, såsom för annan skjutsning, när tillfället dertill är ovisst, kan erfordras, längre tid hålla sina hästar obegagnade i beredskap, anser Collegium skäl icke förekomma att för närvarande tillstyrka någon förhöjning af denna lega, hvilken sålunda blefve lika med den Collegium föreslagit för det fall, att skjutsningsbestyret icke kunnat öfverlätas på entreprenad, utan in natura utgöres.

Vidkommande derefter den Nämndemän, Fjerdingsmän och Kyrkoverdardar i Skåne, jemlikt särskilda författningar, förunnade skjutsfrihet, hvilken Komiterade föreslagit måtte, i sammanhang med utfärdandet af ny författning, angående skjutsväsendet, förklaras hafva upphört att vara gällande; så har Collegium funnit något deremot icke vara att erinra.

Slutligen får Collegium i underdånighet anmäla, att i den af Komiterade i betänkandet meddelade öfversigt öfver Landstingens beräkning af skjutsens verkliga värde, det misstag influtit, beträffande Jemtlands län, att värdet upptages för provinsen Jemtland till 3 kronor, men för provinsen Herjeådalén endast till 2 kronor 50 öre, då i stället förhållandet är motsatt, så att för Jemtland föreslagits 2 kronor 50 öre och för Herjeådalén 3 kronor.

De i nåder remitterade och af Collegium infordrade handlingar bifogas i underdånighet, tillika med utdrag ur Collegii protokoll, innefattande de vid ärendets afgörande yttrade särskilda meningar.

Kammar-Collegium framhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste Allernådigste Konung
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

TÖNNES HELLM. WRANGEL.

CARL. AUG. FEHR. FR. BERGSTRÖM. S. BORGSTRÖM. FR. M. SIVARD.

Referent.

Stockholm den 29 September 1877.

C. J. Hassell.

Utdrag af Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-Collegii Protokoll följande dagar.

1877 den 24 September.

Närvarande in pleno å Kongl. Kammar-Collegii stora sessionsrum:
Herr Presidenten och Kommendören, Grefve Wrangel,
Herrar Kammarråden och Riddarne Fehr,
Bergström och
Borgström.

Herr t. f. Kammarrådet och Riddaren Sivard.

S. D. Herr Kammarrådet Fehr föredrog handlingarne till Kongl. Maj:ts nådiga remiss den 13 sistlidne April å särskilde Komiterades underdåniga betänkande och förslag angående skjutsväsendets ordnande; men öfverläggningen härom hann ej afslutas. Som ofvan.

In fidem

C. J. Hassell.

1877 den 29 September.

Närvarande in pleno å Kongl. Kammar-Collegii stora sessionsrum:
 Herr Presidenten och Kommendören, Grefve Wrangel,
 Herrar Kammarråden och Riddarne Fehr,
 Bergström och
 Borgström.

Herr t. f. Kammarrådet och Riddaren Sivard.

S. D. Fortsattes och afslutades öfverläggningen i det den 24, 25, 26 27 och 28 dennes förchafda mål angående skjutsväsendets ordnande; och skulle, i enlighet med Herr referentens mening, underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t expedieras af det innehåll registraturet utvisar.

Följande särskilda meningar yttrades, nemligen af Herr Kammarrådet Bergström:

»Föreskriften i 11 § af förslaget till »Stadga angående skjutsväsendet», att borgesmännen för fullgörandet af entreprenörens förbindelser skola vara boende inom länet, anser jag böra utgå. En dylik inskränkning synes mig icke allenast vara onödig, så vidt ett vederhäftighetsbevis för löftesmän, utfärdadt af vederbörande i ett län, måste anses vara lika godt som ett dylikt, utgifvet af behörig myndighet inom ett annat, samt borgen i båda fallen nära nog lika lätt kan bevakas, utan äfven — i förhållande till andra spekulanter — förnärmande för den enskilde, som föret fullgod borgen, men från täflan uteslutes blott på den grund att han saknar bekantskaper boende inom det län, der skjutsen skall utgöras, samt slutligen äfven motverkande ändamålet att erhålla billiga anbud, helst man snarare har att frukta sammansättningar till entreprenadbidragets höjande, då, med andra spekulanters uteslutande, en person, som förskaffat sig borgesmän från granskapet eller en trängre krets, gör anbud, än då fri och öppen täflan mellan spekulanter äfven från andra orter utan några inskränkande villkor i afseende på borgesmännens vistelseort får ega rum. — Och lärer, i fall ofvannämnde inskränkning bortfaller, den i nästa eller 12 § omförmälda Kungörelse också böra uppläsas i angränsande läns kyrkor».

Samt af Herr Presidenten, Grefve Wrangel:

»Den princip, som ligger till grund för Riksdagens underdåniga skrifvelse och Komiterades förslag, nemligen att resandes fortskaffande icke

mera bör utgöra ett åliggande för vissa medborgare eller samhällsklasser mot en åtvungen betalning, utan den resande sjelf ersätta kostnaden derför efter dess verkliga värde, är i sig sjelf så riktig, att man vid första påseendet vore färdig att med glädje instämna deri och åtaga sig alla konsekvenserna deraf. Man hade också derigenom med ens hunnit det efterlängtrade målet: skjutsens skiljande från jordbruket, utan att såsom hittills genom ständiga palliativåtgärder, såsom förhöjning i skjutslegan och understöd af statsmedel åt vissa skjutslag, blott bereda lindring i en börda, som dock icke kunnat helt aflyftas.

Men redan Riksdagen, och ännu mera Komiterade, hafva dock funnit, att ett obetingadt genomförande af denna princip kunde korsa ett annat viktigt samhällsändamål i det att allmänna samfärdseln derigenom komme att försvåras, och de hafva därför varit betänkta på åtgärder att förekomma denna olägenhet, dels så att skjutslegan icke finge uppstegras huru högt som helst, utan inskränkas inom vissa gränser, äfven om den icke uppginge till skjutsens verkliga värde, dels att vid dessa förhållanden den som utgjorde skjutsprestationen genom entreprenad erhöle ersättning för skillnaden genom anslag af medel, hvilka af staten och länet borde gemensamt utgöras. Här uppstå nu åtskilliga frågor: huru skall man bestämma skjutsens verkliga värde? till hvilket belopp bör skjutslegan få uppgå? när dessa värden äro olika, hvilken skall vidkännas skillnaden: staten ensamt, de hittills skjutsskyldige eller andra samhällsklasser, och efter hvilken proportion sinsemellan? hvilka hinder kunna privilegier och författningar eller befintliga förhållanden lägga emot en sådan beskattning af hittills derifrån fritagna kategorier, och bör den blifva länsvis olika?

Hvad nu först angår frågan om skjutsens verkliga värde, så vittnar Komiterades betänkande, äfvensom de deröfver sedermera infordrade utlåtanden, nogsammt huru svårt det är att derom komma till ett säkert begrepp. Fordom, och ännu långt efter sedan legan för entreprenadskjuts genom Kongl. Cirkulär-Brefvet den 2 Augusti 1844 bestämdes till 28 sk. B:o i stad och 24 sk. B:o på landet milen för hvarje häst, var skjutslegan bestämmande för forslingars eller ökedagsverkens värde; och som, på sätt Kongl. Collegium yttrat och i Komiterades betänkande jemväl på ett par ställen förekommer, en skjutsad mil kan jemföras med ett halft ökedagsverke, var det då icke så svårt att efter markegångstaxor och andra prisuppgifter uträkna denna prestations verkliga värde. Men detta förhållande har för länge sedan väsentligt förändrats och dertill hafva bidragit icke allenast de förökade kommunikationsanstalterna medelst ångbåtar och jernvägar, hvilka föranledt stadgandet i Kongl. Kungörelsen

den 14 December 1866, att vid jernvägs- och kanalstation legan för entreprenadskjuts finge utgå till obegränsadt belopp, utan äfven och icke minst i flera och vidsträckta orter af riket särskilda gynsamma konjunkturer i synnerhet för bergsbruk och trävaruforsling, hvilka, på sätt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stora Kopparbergs län vitsordat, någon gång uppstegrat värdet af dagsarbetet för häst och karl till 12 à 15, ja ända till 25 kronor. Det är ock denna omständighet allena, som föranledt t. ex. landstinget i Vermlands län att uppgifva tre olika värden å skjutsen inom länet, af hvilka endast det lägsta rätteligen kan anses för värde å skjuts, men de båda högre å konjunktursforslingar. Men då, efter min öfvertygelse, priset å dylika forslingar numera icke bör sammanblandas med värdet af gästgifvareskjuts, eller detta sednare påverkas af en tillfällig starkare efterfrågan vid kanal- och jernvägsstationer samt gästgifverier under marknader, möten och andra folksamlingar, ej heller af bristande tillgång på hästar vid på statens bekostnad nyanlagda vägar, såsom förhållandet är i Vesternorrlands län, utan rätta sig efter den betalning, hvarmed en jordbrukare under vanliga förhållanden kan anse sig ersatt för utlemnande af häst och karl åt resande; så torde äfven nu, på sätt ock flera landsting och länsstyrelser uppgifvit, skjutsens värde, då det inskränkes till det normala, icke kunna anses i nämnvärd mån öfverstiga den nu medgifna högsta skjutslegan.

Att i en tid då samfärdseln redan så mycket lättats genom låga afgifter å jernvägar och ångbåtar, den icke bör försvåras genom stegrad skjutslega å allmänna landsvägarne, torde vara klart, helst medan största delen af landet ännu är i saknad af jernvägar och ångbåtslinier. Komiterade erkänna äfven (pag. 129) grundsatsen, att samfärdseln å dem bör vidmakthållas, men hufvudsakligen ur synpunkten af näringsverksamhetens befrämjande, hvaremot de icke synas hafva lagt lika stor vikt på andra samhällsändamål. Ungdomens årliga resor till och från läroverken samt läkares efterskickande till sjuksängen m. m. kan t. ex. synas vara enskilda angelägenheter, men böra i sjelfva verket äfven utgöra föremål för samhällets intresse, hvilket, om icke dylika förhållanden behörigen tillgodosågos, ovilkorligen skulle återfalla i naturtillståndet (pag. 47), medan deremot näringsverksamheten vid goda konjunkturer lätt skulle kunna bära en ganska betydlig förhöjning i skjutslegan. Då nu denna lega vid entreprenader successivt blifvit förhöjd: år 1857 till 1 riksdaler 20 öre i stad och 1 riksdaler på landet, år 1865 till 1 riksdaler 50 öre i stad och 1 riksdaler 20 öre på landet, samt icke längre sedan än 1874 öfverallt till 1 krona 60 öre, allt milen för hvarje häst; då denna ganska ansevärd skjutslega af så många Landsting och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansetts böra bibehållas, och det så väl i de nära sydligaste som de två

nordligaste länen i riket; samt då bestämmande af olika skjutslega inom särskilda län, om än icke på det af Riksdagen föreslagna sätt af landsting eller markegångsdeputerade, likväl enligt Komiterades åsigt af Kongl. Maj:t på förslag af Landsting och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvilket förslag väl svärigen kunde af Kongl. Maj:t frångås, innebär en återgång från enhet i lagstiftningen för hela riket till den gamla landskaps- eller förbundsorfattningen, hvilken så mycket som möjligt bör undvikas, såsom ledande till splittring och försvagning i styrelseåtgärderna, instämmer jag fullkomligt i Kongl. Collegii åsigt, att entreprenadskjutslegan öfverallt bör bibehållas vid 1 krona 60 öre milen för hvarje häst.

Då nu emellertid kan förutses, att entreprenad mot blotta skjutslegans åtnjutande vid många gästgifverier eller skjutsstationer icke skall kunna åstadkommas, så skulle visserligen de nuvarande skjutsskyldiges förpligtande att i större mån än andra bidraga till skjutsens upprätthållande på sådana ställen innefatta ett öfvergångsstadgande, som kunde synas billigt, enär både de sjelfva derigenom lindrades och den dem nu lagligen åliggande bördan i detta afseende icke genast hvälfdes på andra. Men målet är ju att få skjutsningstungan, om möjligt, skiljd från jordbruket, och en sådan åtgärd vore då endast en halfmessyr. Att låta staten öfvertaga hela den öferskjutande penningeutgiften och för detta ändamål ställa ett rundligt förslagsanslag till Kongl. Maj:ts förfogande, vore måhända det följdriktigaste; men med den benägenhet, som förefinnes, att ställa stora anspråk på statsverket så snart det är fråga om egen fördel och då ingen motvigt deremot lägges af något eget intresse, skulle det då lätt kunna inträffa, att spekulanter på entreprenadskjuts gjorde orimliga anbud, hvilka ingen enskild auktoritet, intet Landsting åtminstone, funne sig befogadt att afstyrka eller motverka, då de icke förutsågos kunna inverka på den enskildes beskattning. Återstår således den så väl af Riksdagen som af Komiterade föreslagna utväg att låta ifrågavarande utgift till en del drabba statsverket i form af anslag, och till en annan del de skattskyldige i allmänhet i form af ökad bevillning. I afseende på denna senare tillgång till skjutsväsendets upprätthållande, hvilken Riksdagen velat till utgörande fördela efter utgående bevillning enligt 2 art., men Komiterade föreslagit att utgöras med dubbelt större belopp för bevillningen af jordbruksfastighet än af annat beskattningsföremål, hvilket i verkligheten, enär bevillningen af jordbruket utgår med 3 procent, men af andra föremål med 5 procent af uppskattade värdet, motsvarar en proportion af 6 till 5, på sätt Kongl. Collegium anmärkt; så förekommer härvid, att ehuru bevillningstaxeringen borde bestämma rätta värdet af fast egendom och annan skattskyldig förmögenhet, är densamma likväl i detta hänseende så föga tillförlitlig, att taxeringsvärdena

å landtegendom under de sednare åren, oaktadt jorden derunder betydligt uppodlats och i samma mån stigit i värde, nedgått med flera millioner kronor, hvilket härrör deraf, att de skattskyldige sjelfve på bevillingens åsättande utöfva för stort inflytande, samt att exempelvis de båda obetydliga städerna Visby och Östersund, enligt hvad Komiterade (pag. 155) anført, om skjutsbidragen af dem skulle utgöras efter Riksdagens förslag, skulle komma att deri erlægga mera än alla jordegendomar tillsammansstagne i hela det län de hvardera tillhöra. Dessa omständigheter äro så betänkliga, att såsom Kongl. Collegium antydt hela den ifrågavarande reformen rätteligen kan anses böra uppskjutas till dess mera tillfredsställande grunder för bevillingstaxering blifvit fastställda samt rättvist och oegennyttigt tillämpadt. Kan nu emellertid ett sådant uppskof icke vinnas, utan frågan måste genoindrifvas under nu gällande beskattningsförhållanden, då bevillingen efter 2 art., sådan den taxeras, utgör den enda gemensamme värdenätaren för allt slags förmögenhet; så äger visserligen Komiterades ofvanberörda förslag företräde framför Riksdagens, men fråga blir likväl ännu om rätta proportionen emellan statens och länens tillskott, om de sednares sinsemellan samt om under nuvarande förhållanden alla samhällskategorier kunna och böra i de föreslagna afgifternas utgörande deltaga.

För att nu begynna med sistnämnde fråga, så har Kongl. Collegium tillkännagifvit hvilka de kategorier äro, som nu äro befriade från skjuts-skyldighet och hvarpå en sådan befrielse grundar sig. Den utgår icke allenast från omsorgen att undantaga kronans, adelns och milda stiftelsers egendom från deltagande i detta naturabesvär, utan hvilat äfven i afseende på presterskapet och andra boställsinnehafvare på den fastare grundval, att dessa, hvilka behöfva begagna egna hästar för resor i tjensteärenden, icke må hindras derifrån genom att nödgas utsläppa dem till skjutsning. För lotshemman är förhållandet analogt, i det de alltid måste hålla folk och båtar i beredskap för en prestation, motsvarande skjuts-skyldighet. En sådan frihet från utgörande af skjuts in natura hafva Komiterade visserligen respekterat, i det de icke föreslagit denna skyldighets utsträckande, då entreprenad icke kan tillvägabringas, till andra än de nuvarande skjutsskyldige, d. v. s. vanliga skatte-, krono- och frälsehemman; men hvarken Riksdagen eller Komiterade hafva funnit någon betänklighet uti att, då naturaprestationen förvandlas i penningeafgift, låta all jord och all skattskyldig egendom i möjligaste måtto efter bevilningsgrund lika deri deltaga. Om man nu föreställer sig, att entreprenader vid alla gästgifverier och skjutsstationer i riket kunde tillvägabringas, så vore all tunga i detta hänseende för den oprivilegierade jorden med ens försvunnen, men om ingenstädes entreprenadskjuts kunde åstadkommas

quvarstode den oförminskad, och vid de fall då entreprenad ägde rum vid somliga, men ej vid andra stationer, för de skjutsskyldige vid de sednare enligt Komiterades förslag till och med förökad, enär dessa då skulle utom fortfarande utgörande af skjuts in natura tillika erlägga skjutsafgift i penningar såsom alla andra inom länet. Lika med Kongl. Collegium afstyrker jag detta såsom orättvist; men jag kan icke underlåta att fästa uppmärksamheten derpå, att den föreslagna penningeafgiften blott utgör ersättning för en naturaprestation och att om friheten från den sednare har något särskildt berättigande, denna befrielse icke kan eller bör kringgås derigenom, att samma prestation, hvarifrån jag är undantagen, ersättes med en afgift, som man ålägger mig. Om nu detta företer mindre svårigheter i afseende på kronans och milda stiftelsers utarrenderade egendomar, hvaraf följden endast blefve, att man finge bereda sig på minskad arrendeinkomst af dem, så blefve förhållandet deremot helt annorlunda med boställen, äfvensom med sådan jord eller egendom, som nu skyddas från skjutsskyldighet medelst privilegier, hvilket skydd Komite-rade (pag. 157) trott sig kunna i en mellanmening helt ledigt affärda. Det är nu t. ex. fråga om att förse alla länsmän med boställen af den storlek, att derå kunna födas en eller två hästar för begagnande vid tjänsteresor. Om detta förslag går i verkställighet, så kommer med dessa hästar egentligen eller förnämligast att utgöras en naturaprestation för statsändamål, temligen nära liknande skjutsskyldighet in natura, men boställsiunchafvaren finge derjemte erlägga skjutsafgift med en fjerdedel eller mera af sin hela inkomstbevillning till undvikande deraf, att andras hästar må begagnas till gästgifveriskjuts. Jag vågar hemställa om detta är förenligt med billighet och rättvisa. Hvad hindren af privilegier åter beträffar, så kunna väl Ridderskapets och Adeln numera icke åberopas emot Riksdagens rätt att ålägga säterijord ökad beskattning, sedan Adeln längesedan afsagt sig rättigheten att uteslutande besitta säterier och rå- och rörshemman; men då de adliga privilegierna likväl ända hittills hållits oförkränkta i afseende på sådan jords frihet från räntor och vissa allmänna besvär samt bidragit att förhöja dessa egendomars värde, förefaller det dock oväntadt, att de nu skulle åläggas en afgift, som utgör vederlag för ett besvär, hvarmed man icke tilltror sig att belasta dem. För det goda ändamålets skull vill jag väl icke afstyrka detta, men det hör till de åtgärder, hvaröfver man må betänka sig två gånger innan man beslutar sig därför. Men om man sålunda blir lättare färdig med de adlige privilegierna, är förhållandet icke detsamma med Presterskapets. Dessa bekräfta nemligen fortfarande vissa förmåner, rättigheter och friheter för ett af de fordna Riksstånden; och när de tillägga presterskapets boställen och andra dertill anslagna lägenheter så väl på landet som i

städerna frihet från deltagande i skjutsbesvär, så kan icke heller sådan egendom grundlagsenligt med afgift för dylikt ändamål belastas. Hvad städerna beträffar, hafva Komiterade af det förhållande, att i de flesta af dem, i sammanhang med införd kommunal likställighet, skjutsningen eller kostnaden därför öfvergått till ett gemensamt åliggande för alla statsmedlemmarna, tagit sig anledning att (pag. 164) föreslå denna anordnings fastställande såsom normal, hvarifrån undantag endast finge äga rum i stad, der skjutsen ännu efter annan grund utgöres; men af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 13 Jan. 1863, som ligger till grund för likställighetens införande, synes tydligt, att ständerna funnit denna likställighet, bland annat i afseende på skjutsväsendet, icke grundlagsenligt kunna införas utan upphäfvande af författningar, som icke helt och hållet vore att hänföra till den ekonomiska lagstiftningen. Om alltså en sådan likställighet blifvit införd i en del städer, som förbinder äfven presterskapet för dess boställslägenheter och jorden till lika deltagande i skjutskostnaderna med andre statsmedlemmar, så har detta utgjort en personlig koncession, som icke kan vara för all framtid förbindande utan kyrkomötets bifall. Jag anser mig följaktligen i 114 § Regerings-Formen äga fullt stöd för den åsigt, att presterskapet för dess boställen, löningshemman och jordar på landet och i städerna icke kan betungas med en skjutsskyldighet motsvarande afgift förrän allmänt kyrkomöte dertill gifvit sitt samtycke.

Riksdagen hade föreslagit, att de bidrag till åstadkommande af entreprenadskjuts, hvilka utöfver skjutslegan erfordrades, borde länsvis utgöras, till hälften af länets invånare och till hälften af statsverket. Under sina forskningar för frågans utredning hafva Komiterade emellertid funnit, att de redan nu (år 1875) utgående entreprenadbidragen, om de inom hvarje särskildt län skulle fördelas på staten och länet till hälften hvardera, skulle för Stora Kopparbergs, Vermlands samt de fem Norrländska länen, hvad länets andel beträffar, uppgå till betydligt mer än 25 procent af hela bevillningen efter andra artikeln; hvarföre Komiterade i första hand kommit till den slutsats, att åtminstone för dessa län den proportion Riksdagen föreslagit för länets bidrag mot statens vore för dryg och borde till förmån för länen nedsättas. Dessförinnan hade redan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län, i afgifvet utlåtande öfver Riksdagens underdåniga skrifvelse, yttrat, att enär efter den föreslagna hälftenprincipen de norrländska länen skulle blifva i oerhörd grad mera betungade af skjutsväsendet än de södra och mellersta, borde samtliga inom riket för visst år utgående entreprenadersättningar sammanslås och, sedan från denna summa afdragits den hälft, som af statsverket skulle utbetalas, samtliga landstingsområdena vidkännas andra hälften i

mån af hvarteras bevilning efter andra artikeln. Om detta förslag erkänna visserligen Komiterade (pag. 146), att derigenom de skattskyldige inom hela riket skulle komma att i samma proportion deltaga i utgifterna för skjutsväsendet; men af farhåga, att härigenom icke skulle framkallas så mycket intresse för skjutsentreprenaders tillvägbringande med möjligen minsta tillskott, som om dessas stegring eller minskning inom hvarje län för sig verkade till motsvarande större eller mindre utgift för dess egna invånare, hafva Komiterade ansett denna enklaste utväg att ordna saken icke vara antaglig. Emellertid har samma förslag icke allenast återupptagits af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Gotlands län, utan äfven af åtskilliga Länsstyrelser i de norra länen i deras öfver Komiterades betänkande afgifna utlåtanden, af hvilka i synnerhet Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län visat med huru ringa procent af bevillingen invånarne i de så väl i klimatiskt som produktivt hänseende lyckligare lottade och med jernvägar mer eller mindre rikt försedda södra och mellersta länen enligt Komiterades förslag skulle bidraga till skjutsväsendets upprätthållande mot dem i de norra, hvarest jernvägar ännu nästan saknas och der således, i anseende jemväl till deras vidsträcktighet och glesa befolkning, skjutsväsendet är både mera outhärligt och mera kostsamt. Dessa betänkligheter finner jag för min del vara i hög grad afsevärda och öfvervägande dem som Komiterade hemtat från minskadt intresse hos Landstingen att nedsätta entreprenadanbuden; ty att kunna åstadkomma lika beskattning efter förmögenhet å alla rikets invånare i och för skjutsningen är väl det mål, som framförallt bör sökas, helst kommunikationernas lättande är ett stats- och icke ett länsändamål, enär resor företagas icke blott inom länen, utan äfven emellan dem, och detta icke allenast i affärer, utan ock i odlingens intressen. Genom ett sådant sammansläende af de på länen belöpande skjutsafgifterna för hela riket skulle ock den olägenhet undvikas, att Landstingen stode bredvid och emot hvarandra med särskilda, splittrade intressen, hvarigenom riket sönderföller i landskap i stället för att sammanhållas i ett helt, och dessa Landsting, på sätt Kongl. Collegium anmärkt, läto åt sig genom Kongl. Maj:t utanordna statsmedel, som de sjelfva bestämt. Svårigheter vid verkställigheten torde nog yppa sig, hvilka af mig, som blott har några få dagar på mig att behandla ett ärende, hvarpå Komiterade använt ett helt år, ej nu kunna tagas i behörigt betraktande; men jag föreställer mig sakens behandling ungefär på följande sätt: Entreprenadanbuden för alla gästgifverier eller skjutsstationer, som tillhöra ett landstingsområde eller stad, som icke tillhör landsting, pröfvas af Landsting eller stadsfullmäktige, derefter af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och slutligen af Kongl. Maj:t. Den sammanlagda summa, som härigenom uppkommer, ut-

gör hela det allmännas utgift till skjutsväsendet, hvaraf hälften af statsmedel utanordnas till entreprenörerne af Kongl. Maj:t, som låter uträkna huru mycket på hvarje bevillningskrona efter andra artikeln belöper på de skattskyldige. Härigenom undvekes ock, att statsverket belastades med större bidrag än Riksdagen ifrågasatt, eller hälften af entreprenadkostnaden utöfver skjutslegan, enär det med visshet kan förutses, att andra hälften för de skattskyldige icke på långt när komme att uppgå till 25 procent af andra artikelns bevillning.

Men om frågan måste behandlas såsom en uteslutande länsangelägenhet, och således entreprenadbidragen för hvarje län till utgörande fördelas endast emellan samma läns invånare och statsverket, i hvilket hänseende Komiterade föreslagit, att så vida dessa bidrag uppgå till högst hälften af bevillningen efter andra artikeln för länet, dess invånare böra deri deltaga med halfva beloppet, således högst en fjerdedel af hvars och ens bevillning efter samma artikel, samt statsverket med andra hälften, men att i de län åter, der entreprenadbidragen komme att uppgå till mer än hälften af bevillningen, det öfverskjutande beloppet skulle till en tredjedel godtgöras af länets invånare och till två tredjedelar af statsverket; har väl Kongl. Collegium ansett denna proportion böra ändras så, att detta öfverskott borde med blott en sjettedel drabba de förre och med fem sjettedelar det sednare; men jag går i detta afseende ett steg längre och får för min del föreslå, att för sådana fall hela öfverskottet af entreprenadbidragen måtte ersättas af statsverket. En beskattning af ända till en fjerdedel af andra artikelns bevillning i skjutsafgift är nämligen, helst när denna afgift skulle komma att drabba personer och föremål, som hittills varit från sådan utskyld helt och hållet befriade, så dryg, att den synes mig icke böra få i något fall förökas. Härtill får jag äfven lägga, att på nyanlagda farvägar, tillkomna hufvudsakligast på statens bekostnad, hvarom Komiterades betänkande pag. 181 förmäler, och till hvilka jag äfven räknar sådana redan anlagda, som pag. 52 omtalas; det bör vara statens omsorg att ensam tillvägabrinda skjutanstalter för resandes fortkomst mot föreskrifven entreprenadskjutslega; ty att på sådana vägar, hvilka anlagts för att i framtiden tillvägabrinda samfärdsel i orter, der sådan förut ej egt rum, söka framtvinga entreprenadanbud, som skulle tynga på länets invånares beskattning, eller i brist deraf lägga skjutsens upprätthållande på några få och spridda hemmansåboer, kan såsom vederbörande länsstyrelse och äfven Komiterade erinrat, icke vara lämpligt, utan bör dermed uppskjutas till dess bosättning utmed sådana vägar och trafik derå i naturlig ordning uppstått.

I afseende på detaljerna i Komiterades förslag, för så vidt de icke bero af hufvudgrunderna och komme att i öfverensstämmelse med ofvan-

stående anmärkningar, derest de skulle tillvinna sig något afseende, förändras och omarbetas, har jag till hvad Kongl. Collegium anmärkt endast följande att tillägga:

§ 11.

På de af Hr Kammar-Rådet Bergström anförda skäl anser jag, lika med honom, att skjutsentreprenör må äga ställa borgen äfven af personer boende utom länet.

§ 37.

Att göra skillnad emellan större och mindre heltäckt vagn anser jag mindre lämpligt, utan endast de åkandes antal enligt 36 § böra bestämma hästarnes, så att efter två hästar må färdas tre personer, efter tre hästar fem o. s. v».

Som ofvan.

In fidem.

C. J. Hassell.

Uppgift på prisen å hafre och hö samt

Medelpris efter 1872—1876 årens markegångstaxor så väl för hvarje län särskildt som för hela riket.							Markegångspris 1872.				Markegångspris			
	Hafre pr kubikfot.		Hö pr centner.	Öke-dagsverke	Dränge-dagsverke.		Hafre pr kubikfot.	Hö pr centner.	Öke-dagsverke.	Dränge-dagsverke.	Hafre pr kubikfot.	Hö pr centner.	Öke-dagsverke.	Dränge-dagsverke.
Stockholms län	1	54	2 97	3 75	1 40		1	28	1 87	3 —	1 10	1	55	1 93
Upsala d:o	1	48	2 79	3 70	1 43		1	30	1 65	3 —	1 25	1	43	1 82
Skaraborgs d:o	1	46	2 62	3 95	1 46		1	25	1 50	3 25	1 20	1	35	2 —
Kronobergs d:o	1	31	2 20	3 02	1 24		1	10	1 27	2 60	1 11	1	30	1 41
Jönköpings d:o	1	36	2 63	4 72	1 40		1	24	1 75	4 14	1 15	1	30	1 76
Vestmanlands d:o	1	44	2 65	3 17	1 56		1	21	1 71	2 48	1 28	1	37	1 94
Östergötlands d:o	1	53	2 95	4 25	1 37		1	40	2 —	3 75	1 25	1	43	2 —
Södermanlands d:o	1	48	2 33	4 03	1 34		1	24	1 50	3 —	1 —	1	48	1 40
Elfsborgs d:o	1	46	3 —	3 71	1 06		1	40	2 —	3 25	— 90	1	40	2 —
Kalmar d:o { Kalmar	1	42	2 55	2 95	1 08		1	24	1 62	2 75	1 —	1	30	1 62
	1	26	2 65	2 95	1 08		1	05	1 62	2 75	1 —	1	15	1 62
	1	34	2 60	2 95	1 08		1	14,5	1 62	2 75	1 —	1	22,5	1 62
Stora Kopparbergs d:o	1	62	3 09	4 10	1 73		1	43	2 25	3 25	1 46	1	59	2 50
Örebro d:o { Nerike	1	42	2 85	5 30	1 29		1	27	1 75	4 75	1 —	1	40	2 44
	1	43	3 07	6 05	1 45		1	32	1 81	5 25	1 25	1	46	2 50
	1	45	2 96	5 67	1 37		1	29,5	1 78	5 —	1 12,5	1	43	2 47
Vermlands d:o	1	55	3 22	3 35	1 43		1	35	2 —	2 75	1 14	1	43	1 91
Gefleborgs d:o { Gestrikland	1	44	2 77	6 15	1 90		1	25	2 50	5 —	1 50	1	45	2 50
	1	42	3 03	6 29	1 90		1	25	2 75	4 75	1 50	1	45	2 75
	1	43	2 90	6 22	1 90		1	25	2 62,5	4 87,5	1 50	1	45	2 62,5
Vesternorrlands d:o	1	66	3 19	4 43	2 12		1	40	3 —	3 20	1 60	1	60	3 25
Vesterbottens d:o	—	—	2 23	3 75	1 85		—	—	1 50	3 —	1 42	—	—	2 12
Gotlands d:o	1	51	3 55	4 12	1 43		1	30	2 25	3 33	1 22	1	63	2 50
Malmöhus d:o	1	66	2 93	5 20	1 42		1	53	2 25	4 50	1 25	1	67	2 42
Kristianstads d:o	1	49	2 38	4 15	1 27		1	40	1 53	3 50	1 —	1	50	1 67
Blekinge d:o	1	58	2 34	—	—		1	39	1 45	—	—	1	57	1 45
Hallands d:o	1	36	1 92	4 56	1 14		1	10	1 25	4 —	1 —	1	27	1 40
Göteborgs och Bohus d:o	1	53	3 30	5 50	1 10		1	25	2 —	4 50	1 —	1	50	2 —
Jemtlands d:o { Jemtland	1	64	3 73	—	2 49		1	39	4 08	—	2 10	1	81	5 —
	1	57	4 62	—	2 44		1	30	4 08	—	2 10	1	81	5 50
	1	60	4 17	—	2 46		1	34,5	4 08	—	2 10	1	81	5 25
Norrbottnens d:o	—	—	2 85	4 85	2 60		—	—	1 72	3 75	2 25	—	—	2 75
Summa	38	67	80 41	108 —	41 98		33	64	56 66	89 50	35 03	38	20	64 16 11
Medelpris	1	49	2 87	4 32	1 55		1	29	2 02	3 58	1 30	1	47	2 29

1) Uti Vermlands läns markegångstaxa förekomma olika pris å »1 årligt eller jordeboksdagsverke» samt »ett drängedagsverke»;

2) I Jemtlands läns markegångstaxa förekomma särskilda »mansdagsverken i åndetiden» och »andra årstider». Priset å »mansdagsv

3) I Norrbottens läns markegångstaxa förekomma likaså särskilda »drängedagsverken» samt »dagsverken med häst och karl» för »so

drängedagsverken enligt 1872—1876 årens markegångstaxor.

Markegångspris 1874.										Markegångspris 1875.										Markegångspris 1876.										
Dränge- dagsverke.	Hafre pr kubikfot.		Hö pr centner.		Öke- dagsverke.		Dränge- dagsverke.			Hafre pr kubikfot.		Hö pr centner.		Öke- dagsverke.		Dränge- dagsverke.			Hafre pr kubikfot.		Hö pr centner.		Öke- dagsverke.		Dränge- dagsverke.					
1	33	1	75	3	50	4	—	1	53	1	50	3	05	4	—	1	53	1	64	4	50	4	—	1	53	1	53	Stockholms län.		
1	40	1	67	3	50	4	—	1	50	1	50	3	—	4	—	1	50	1	51	4	—	4	—	1	50	1	50	Upsala d:o.		
1	50	1	60	3	50	4	—	1	50	1	50	2	75	4	—	1	50	1	60	3	37	4	50	1	60	1	60	Skaraborgs d:o.		
1	25	1	44	2	90	3	33	1	29	1	30	2	50	3	—	1	25	1	43	2	94	3	17	1	29	1	29	Kronobergs d:o.		
1	36	1	52	3	75	4	81	1	54	1	35	2	74	4	96	1	52	1	38	3	14	4	96	1	43	1	43	Jönköpings d:o.		
1	58	1	68	3	67	3	39	1	64	1	45	2	28	3	30	1	64	1	49	3	67	3	44	1	66	1	66	Vestmanlands d:o.		
1	40	1	82	4	50	4	50	1	40	1	43	2	50	4	—	1	40	1	58	3	75	4	50	1	40	1	40	Östergötlands d:o.		
1	37	1	70	3	05	4	35	1	45	1	43	2	20	4	35	1	45	1	55	3	50	4	35	1	45	1	45	Södermanlands d:o.		
1	—	1	60	4	—	3	80	1	10	1	45	3	—	4	—	1	15	1	45	4	—	4	—	1	15	1	15	Elfsborgs d:o.		
1	10	1	65	3	12	3	—	1	10	1	40	3	25	3	—	1	10	1	50	3	12	3	—	1	10	1	10	Kalmar. } Kalmar d:o.		
1	10	1	50	3	12	3	—	1	10	1	24	3	75	3	—	1	10	1	34	3	12	3	—	1	10	1	10	Öland. }		
1	10	1	57,5	3	12	3	—	1	10	1	32	3	50	3	—	1	10	1	42	3	12	3	—	1	10					
1	92	1	84	3	70	5	—	1	92	1	66	3	25	4	—	1	75	1	58	3	75	3	75	1	60	1	60	Stora Kopparbergs d:o.		
1	50	1	65	3	56	5	75	1	35	1	36	2	55	5	—	1	30	1	44	3	94	5	—	1	30	1	30	Nerike. } Örebro d:o.		
1	75	1	71	3	81	6	50	1	55	1	42	2	80	5	50	1	40	1	50	4	44	5	—	1	30	1	30	Bergslagen. }		
1	62,5	1	68	3	68,5	6	12,5	1	45	1	39	2	67,5	5	25	1	35	1	47	4	19	5	—	1	30					
1	50	1	90	5	—	3	50	1	50	1	45	2	50	3	50	1	50	1	60	4	69	3	50	1	50	1	50	Värmlands d:o ¹⁾ .		
2	—	1	50	3	25	7	—	2	—	1	50	2	50	6	75	2	—	1	50	3	12	5	—	2	—	—	—	—	Geströkländ. } Gefleborgs d:o.	
2	—	1	50	3	50	6	50	2	—	1	40	2	70	6	75	2	—	1	50	3	44	7	—	2	—	—	—	—	Helsingländ. }	
2	—	1	50	3	37,5	6	75	2	—	1	45	2	60	6	75	2	—	1	50	3	28	6	—	2	—					
2	—	1	78	4	12	5	33	2	42	1	74	2	79	5	17	2	29	1	80	2	80	4	45	2	27	1	27	Västernorrlands d:o.		
1	75	—	—	2	67	4	17	2	08	—	—	2	42	4	—	2	—	—	—	2	42	3	67	2	—	—	—	—	Vesterbottens d:o.	
1	25	1	75	5	—	4	50	1	50	1	31	4	—	4	50	1	58	1	55	4	—	4	50	1	58	1	58	Gotlands d:o.		
1	33	1	75	3	50	5	50	1	50	1	60	2	75	5	50	1	50	1	74	3	75	5	50	1	50	1	50	Malmöhus d:o.		
1	30	1	50	3	25	4	25	1	30	1	45	2	65	4	25	1	30	1	60	2	81	4	50	1	45	1	45	Kristianstads d:o.		
—	—	1	71	3	20	—	—	—	—	1	55	2	50	—	—	—	—	1	70	3	10	—	—	—	—	—	—	—	Blekinge d:o.	
1	17	1	54	2	50	4	67	1	17	1	45	2	20	4	86	1	17	1	45	2	25	5	—	1	17	1	17	Hallands d:o.		
1	—	1	80	4	50	6	—	1	—	1	50	3	50	6	—	1	25	1	60	4	50	6	—	1	25	1	25	Göteborgs och Bohus d:o.		
2	58	1	64	4	58	—	—	2	77	1	60	2	50	—	—	2	50	1	76	2	50	—	—	2	50	1	50	1	50	Jemtlands. } Jemtlands d:o ²⁾ .
2	58	1	85	6	—	—	—	2	75	1	40	3	50	—	—	2	50	1	50	4	—	—	—	2	25	1	25	1	25	Herjedalen. }
2	58	1	74	5	29	—	—	2	76	1	50	3	—	—	—	2	50	1	63	3	25	—	—	2	37,5					
2	75	—	—	3	21	5	50	3	—	—	—	3	06	5	—	2	50	—	—	3	50	5	—	2	50				Norrbottnens d:o ³⁾ .	
42	77	43	35	103	96	116	35	44	96	37	94	79	19	112	39	43	68	40	29	98	12	110	79	43	38				Summa.	
1	58	1	67	3	71	4	65	1	66	1	46	2	83	4	50	1	62	1	55	3	50	4	43	1	61				Medelpris.	

et sednare är här upptaget.

etiden» är här upptaget.

» och »vintertiden». Priset sommartiden är här utfördt.

Underdånigste utlåtande.

Uti underdånigt betänkande af den 6 sistlidne Mars hafva i nåder utsedde Komiterade till skjutsväsendets ordnande, hvilka ansett sig tillhöra att jemväl taga i öfvervägande i hvad mon lättnad i den på jorden hvilande skyldigheten att utgöra kungs- och kronoskjuts kunde beredas, anför, (pag. 206—7, i det tryckta betänkande):

att kungsskjuts, eller den skjuts, som uppbudas för kungliga personers resor inom landet, under femårsperioden 1871—1875 begagnats endast vid tre särskilda tillfällen, eller år 1873 vid resor inom Östergötlands och Jemtlands län samt år 1875 vid resa inom Kopparbergs län; samt

att, med afseende härå, och då, i följd af de under sednare tider utförda jernvägsanläggningar inom riket, hvarigenom ej mindre en snabb kommunikation med konungariket Norge åstadkommits, än äfven hufvudorterna inom de serskilda länen, med få undantag, blifvit satta i förbindelse med både rikets hufvudstad och hvarandra, användandet af kungsskjuts hädanefter endast undantagsvis torde kunna ifrågakomma, hvilket ännu mera skulle blifva förhållandet efter fullbordandet af de under arbete varande jernvägsanläggningarna; Komiterade funnit sig ega anledning till Eders Kongl. Maj:ts nådiga bepröfvande öfverlemnna, huruvida och i hvilken utsträckning det på jorden hvilande kungsskjutsbesväret må kunna eftergifvas; hvarjemte

Komiterade (pag. 213) i fråga om den ersättning, som för utgörande af kungs- (eller krono-)skjuts må skäligen böra den skjutsande tillgodo-komma, och enär verkställandet af sådan skjuts ansåges i allmänhet vara förenadt med större besvär och olägenheter än den vanliga gästgifveri-, håll- och reservskjutsen, — hvarföre ock Riksdagen vid dess år 1871 gjorda underdåniga framställning om förhöjning i legan för kungs- (och krono-)skjutsen, hemställde att densamma måtte bestämmas i likhet med den dåvarande entreprenadlegan å landet, — ansett sig ega skäl föreslå att, i sammanhang med fastställandet af maximibeloppet utaf entreprenadlegan för de serskilda länen, legan för kungs- (och krono-)skjuts måtte förklaras skola utgöras med belopp motsvarande den för orten, inom hvilken skjutsen utgöres, stadgade maximilega.

Sedan Eders Kongl. Maj:t i nåder anbefalt Riksmarskalksemetet att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af hvad Komiterade sålunda yttrat beträffande kungsskjutsen, får, till åtlydnad deraf, Riksmarskalksemetet efter att hafva i ämnet hört Chefen för Eders Kongl. Maj:ts Hof-Förvaltning, underdånigst anföra:

Legan för hvar häst, som till kungsskjuts användes, skall, jemlikt nådiga Kungörelsen den 9 December 1871, utgå med En krona 20 öre milen. Till hvad belopp åter, i händelse skyldigheten att utgöra kungsskjuts skulle alldeles eftergifvas, ersättningen för häst och mil skulle kunna inom olika län och serskilda trakter deraf betingas, derest erforderligt antal hästar skulle komma att på enskild väg anskaffas, lär svårigen kunna med någon tillförlitlighet på förhand beräknas. Denna ersättning komme utan tvifvel att till beloppet blifva mycket omväxlande och i allmänhet beroende af dens eller deras godtycke, som kunde vara i tillfälle och hugade att tillhandahålla den skjuts, som erfordrades. Då emellertid, på sätt Komiterade jemväl framhållit, användandet af kungsskjuts, i följd af den utsträckning af jernvägs- och vattenkommunikationerna inom riket redan vunnit och än vidare komma att ernå, hädanefter, likasom under den af Komiterade åberopade tidsperiod, mera sällan torde behöfva ifrågakomma, lär den tillökning i reskostnad, som skulle komma att föranledas af kungsskjutsskyldighetens eftergifvande, desto mindre kunna antagas blifva så betydande, att endast ur finansiell synpunkt det ifrågasatta upphörandet af berörde skyldighet synes böra afstyrkas, som, efter hvad Chefen för Kongl. Hof-Förvaltningen upplyst, kostnaden för de af Eders Kongl. Maj:t år 1873 inom Östergötlands och Jemtlands län och år 1875 inom Stora Kopparbergs län företagna, af Komiterade omförmälda resor uppgått tillsammans till endast 988 kronor 71 öre;

men då deremot, beträffande den utväg, som i händelse af kungsskjutsskyldighetens upphörande måste anlitas, att vid resor af ifrågasvarande beskaffenhet, hvilka sannolikt komme att ganska sällan ifrågakomma, genom beting anskaffa erforderlig skjuts med den skyndsamhet, som af omständigheterna påkallas, all anledning är att antaga, det sådant i allmänhet skulle blifva förenadt med ganska stora svårigheter och till och med under vissa förhållanden icke ens kunna verkställas, särdeles i orter, der få resande förekomma och skjutsskyldigheten vid skjutsombyten är inskränkt till några få hästar, men hvilka orter likväl landets konung kan finna af vigt att besöka, — finner Riksmarskalksemetet, som, i betraktande här af, anser kungsskjutsskyldighetens bibehållande vara af behof påkallad, sig af sådan anledning förhindrad att till

Komiterades framställning om densammas upphörande tillstyrka nådigt bifall; men hemställer deremot underdånigst, att, i sammanhang med fastställandet af maximibelopp af entreprenadlegan för de serskilda länen, Eders Kongl. Maj:t måtte täckas i nåder föreskrifva, att legan för kungsskjuts skall, på sätt Komiterade jemväl föreslagit, utgöras med lika belopp, som maximilegan i den ort, inom hvilken skjutsen utgöres. Stockholm den 11 Juni 1877.

G. A. SPARRE.

W. von Schoultz.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Genom nådig remiss har Eders Kongl. Maj:t behagat infordra Armé-Förvaltningens underdåniga utlåtande i anledning af hvad särskilde Komiterades underdåniga betänkande och förslag, angående skjutsväsendets ordnande, innehåller rörande kronoskjutsen.

I sådant afseende får Förvaltningen, med åberopande af dess Artilleri-, Fortifikations- och Intendents-Departements till Komiterade afgifna och i Komitébetänkandet intagna särskilda yttranden i ämnet, underdånigst anföras, att Förvaltningen icke kunnat biträda Komiterades förslag derom, att aftal om betingsskjuts för fortskaffning af trupper och persedlar bör, efter föregången entreprenadauktion, få avslutas *utan* legans begränsning af något visst maximibelopp, till stöd för hvilken mening Komiterade åberopat, dels förhållandet med skjutsaftal för posternas fortskaffning, dels ock att erfarenheten från fälttjänstöfningarna i Småland och Vestergötland år 1874 skulle hafva ådagalagt, att kronoskjuts vid sådana tillfällen icke behöfde tagas i anspråk.

Armé-Förvaltningen anser nemligen att, i alla de fall, då kronoskjuts för arméns behof kan lagligen uppbudas, men betingsskjuts må för framtiden företrädesvis användas, legans begränsning inom ett visst, på förhand bestämdt belopp, — i enlighet med den åsigt, som i fråga om gästgifveri-entreprenadskjutsen hos Komiterade gjort sig gällande, — är ett nödvändigt villkor till förekommande af öfverdrifna kostnader för kronan, hvarjemte, genom antagande af ett sådant maximibelopp, den fördel till lättnad för de kronoskjutsskyldige skulle kunna vinnas, att, när tiden icke medgifver betingsskjuts anskaffande genom entreprenadauktion, sådant må kunna få ske medelst öfverenskommelse under hand, med förbehåll af legans begränsning inom det fastställda maximibeloppet; Och får Förvaltningen, beträffande de till stöd för Komiterades nu anmärkta mening åberopade exempel, underdånigst erinra, att postskjutslegans be-

stämmande genom entreprenadauktion, oberoende af något på förhand fastställdt maximibelopp, väl måste anses såsom en nödvändighetsåtgärd, då ju kronoskjuts för postbefordringen icke får anlitas, samt att vid 1874 års fälttjenstöfningar ett af de deri deltagande kavalleriregementena icke kunde, i anseende till öfverdrifna betalningsanspråk, nyttja legda transportmedel under marschen till och från fälttjenstorten, utan måste af kronoskjuts sig begagna.

Slutligen anser Förvaltningen den blifvande bestämmelsen i förevarande ämne böra, tydligare än som skett i Komiterades förslag, innefatta, att kronoskjuts må fortfarande begagnas i alla de fall, då sådant lagligen kan ske och tiden eller omständigheterna icke medgifva den erforderliga skjutsens anskaffande genom beting, på sätt härom kan varda i nåder stadgadt, eller ock betingsskjuts i enlighet med dessa bestämmelser icke kunnat erhållas.

Remissakten följer härjemte, och Armé-Förvaltningen framhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

Underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter:

G. SANDELS. B. A. LEYONHUFVUD. C. G:son LEYONHUFVUD.
V. CEDERBLAD. C. N. FORSSMAN. C. L. FORSBERG. J. V. GESTRIN.

Stockholm den 27 September 1877.

C. Angelin.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Genom nådig remiss den 13 sistlidne April har Eders Kongl. Maj:t anbefalt Förvaltningen af Sjö-Ärendena att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af hvad det utaf särskilde komiterade den 6 näst-förutgångne Mars afgifna betänkande angående skjutsväsendets ordnande innehåller rörande kronoskjutsen; Och får Förvaltningen, som ansett sig böra anmoda Militärcheferne vid Flottans Stationer att efter samråd med Varfscheferne derstädes afgifva yttranden häröfver, sedan sådana yttranden till Förvaltningen inkommit, med öfverlemnande af desamma och återställande af remissakten, för fullgörande af denna nådiga befallning, i underdånighet anför, att Förvaltningen, lika med bemälde Militärchefer, anser kronoskjuts för transport af Flottans manskap och effekter i fredstid endast undantagsvis behöfva ifrågakomma, men dock icke helt och hållet kunna undvaras, utan vid vissa tillfällen, såsom då jernbantåg eller sjölägenhet icke är att tillgå eller beting icke hinner uppgöras, behöfva begagnas, samt att Förvaltningen, lika med Militärchefen i Stockholm, anser, att, när kronoskjuts måste anlitas, den af Komiterade före-

slagna ersättning därför är billig, och tillstyrker således i underdånighet densammas utgående.

Förvaltningen af Sjö-Ärendena framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåtar

R. VON FEILITZEN.

P. O. BÄCKSTRÖM,
referent.

O. STACKELBERG.

JOHN AMÉEN.

Stockholm den 7 December 1877.

J. A. Nelander.

Till Kongl. Förvaltningen af Sjö-Ärendena.

Sedan Kongl. Maj:t, genom nådig remiss, anbefalt Eder att inkomma med underdånigt utlåtande, i anledning af hvad det utaf särskilda Komiterade den 6 sistlidne Mars afgifna betänkande angående skjutsväsendets ordnande innehåller rörande kronoskjutsen, hafven I genom skrifvelse den 1 sistlidne Maj, med bifogande af ett tryckt exemplar af förenämnde betänkande, anmodat mig att, efter samråd med stationens Varfs-Chef, till Eder inkomma med yttrande i ämnet; och får jag till följd häraf, efter samråd med bemälde Chef, anföra följande.

Komiterade, som, med anledning af inhemtade upplysningar ifrån Kongl. Arméförvaltningen, väl funnit det icke vara möjligt att helt och hållet eftergifva kronoskjutsskyldigheten, hafva deremot ansett utkräfvandet af berörda skyldighet böra inskränkas till de fall, då utgörandet deraf oundgängligen erfordras samt att således de för truppers och kronopersedlars fortskaffande behöfliga transportmedel i regeln böra, der jernvägs- eller sjölägenhet icke finnes att tillgå, anskaffas genom beting, hvarom aftal, så framt transporten icke omedelbart af Kongl. Arméförvaltningen besörjes, torde böra genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller Militär-befäl efter föregången entreprenadauktion uppgöras och, när så lämpligen ske kan, för viss bestämd tid afslutas, dock att, der, oaktadt erforderliga åtgärder för åvägabringande af uppgörelse om betingsskjuts blifvit behörigen vidtagna, sådan uppgörelse likväl icke kunnat åstadkommas och uppskof med transportens verkställande icke heller kan ega rum, för sådant fall, likasom i den händelse statens säkerhet eller upprätthållande

af allmän ordning skulle påkalla truppers sammandragande och fortskaffande med sådan skyndsamhet, att utväg till anlitande af annat transportmedel ej förefinnes, kronoskjuts må fortfarande uppbudas. Vidkommande ersättningen för kronoskjutsen hafva Komiterade, på anförda grunder, funnit sig äga skäl föreslå, att i sammanhang med fastställandet af maximibeloppen af entreprenadlegan (för gästgifveri-, håll- och reservskjuts) för de särskilda länen, legan för kronoskjuts måtte förklaras skola utgöras med belopp, motsvarande den för orten, inom hvilken skjutsen utgöres, stadgade maximilega.

Hvad nu Stationen beträffar, så ifrågakommer kronoskjuts för dess behof endast då flottans manskap eller kronans persedlar, hufvudsakligen krut samt artilleri- och ammunitionseffekter, skola fortskaffas och sjö- eller jernvägslägenhet för transporters verkställande saknas. Då ombyte till tjänstgöring i ordinarie tur uppfordradt manskap vid denna station äger rum endast den tid på året, då sjöfarten är öppen, erfordras skjuts endast för transporterna emellan mötesplatserna samt embarkerings- och debarkeringsplatserna, eller, der jernväg finnes att tillgå, närmaste jernvägsstation. För dessa transporter, hvilka på hvarje särskildt ställe omfatta blott någon del af kompaniets hela nummerstyrka, synes kronoskjuts kunna undvaras, då det nämligen vill synas, som skulle, enär transporterna inträffa vid viss tid på året samt gälla ett inskränktare, hvarje gång ungefärligen lika stort antal, entreprenad eller beting på förhand kunna genom Länsstyrelsernas försorg upprättas. Om deremot extra uppfordring skulle ifrågakomma å annan tid af året, än då sjöfarten är öppen, hvilket emellertid torde komma att tillhöra undantag af sällsyntare art; så kan lika litet i sådant fall, som när vid truppers sammandragande och rörelser, större skyndsamhet är af behofvet påkallad samt transporten måste ske å annan art än der jernväg finnes att tillgå, kronoskjuts för transporten undvaras.

Transport af effekter för kronans räkniug, der sjölägenhet eller jernväg saknas, synes också i allmänhet kunna ske medelst entreprenad eller beting, upprättade genom vederbörande Länsstyrelser, antingen på förhand eller vid hvarje särskild transport. Men äfven för dylika transporter, der entreprenad eller beting icke kunnat på förhand upprättas, eller der den erforderliga skyndsamheten icke medgifver sådan åtgärd för tillfället, måste jemväl kronskjuts vara att tillgå.

Vid sådana förhållanden anser jag, lika med Komitén, kronoskjuts-skyldigheten icke kunna helt och hållet borttagas; men dess anlitande,

hvad Stationen beträffar, kunna inskränkas till de tillfällen, som här ofvan omförmälas.

Hvad ersättningen för sådan skjuts beträffar, synes mig Komiténs förslag på billighet grundadt.

Komiténs betänkande återställes härhos.

Stockholm den Oktober 1877.

JAC. LAGERCRANTZ.

J. A. L. Åsbrink.

Till Kongl. Förvaltningen af Sjö-Ärendena.

Medelst skrifvelse af den 1 sistlidne Maj hafven I, med öfverlemnande af ett exemplar af det utaf särskilda Komiterade den 6 nysslidne Mars afgifna betänkande angående skjutsväsendets ordnande, anmodat mig att, efter samråd med Stationens Varfs-Chef, till Eder inkomma med yttrande öfver hvad samma betänkande innehåller rörande kronoskjutsen; och får jag, med återsändande af det hitsända exemplaret af nämnda betänkande, tillkännagifva, att Varfs-Chefen, sedan Räkenskapskontoret upplyst att under de fem senast passerade åren kronoskjuts för Varfvets behof endast utgått år 1872 för transport af krut från Fliseryd till Påskallavik samt åren 1872, 1873 och 1874 för transport af Stationens räkenskaper härifrån till Vexjö, meddelat att, enär räkenskapen numera transporteras på jernväg samt transporter af krut eller andra Varfvets effekter torde böra kunna verkställas genom särskild öfverenskommelse för hvarje gång sådant ifrågakommer, han anser att kronoskjutsen, derest den i öfrigt kan för Flottans behof undvaras, icke behöfver bibehållas ensamt i och för Varfvets transporter, äfven om dessa genom att utföras medelst entreprenad skulle blifva dyrare än om kronoskjuts begagnades; samt för egen del andraga, att, hvad Militärdepöten beträffar, kronoskjuts endast synes behöfelig vid de tillfällen, då kronans manskap skall transporteras till eller ifrån de ställen, hvarest ångbåts- eller jernvägslägenheter icke stå att finna.

Carlskrona den 5 Juni 1877.

ALEXIS PETTERSÉN.

A. Höckert.
